

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

ДВНЗ «УжНУ», ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

для вступників на навчання для здобуття ОС магістр

за спеціальністю 242 Туризм і рекреація

(на основі здобутого освітнього ступеня “бакалавр”, освітнього ступеня “магістр”, освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”)

РОЗРОБЛЕНО

Предметною екзаменаційною

комісією з спеціальності

242 Туризм і рекреація

Голова комісії доц. Марина ГРАБАР

Ужгород – 2024

1. Пояснювальна записка

Загальні відомості. Програму складено відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки бакалавра спеціальності 242 «Туризм».

Прийом абітурієнтів, котрі здобули освітній ступінь (ОС) «бакалавр», для здобуття ОС «магістр» за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» проводиться за результатами фахових вступних випробувань, що відбуваються у формі письмового екзамену (тестування).

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань і практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОС «магістр» за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація».

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОС «магістр», абітурієнти повинні мати вищу освіту за спеціальністю 242 «Туризм» або іншою та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі знань 24 «Сфера обслуговування».

Характеристика змісту програми. Дана програма розкриває структуру та зміст фахового вступного випробування: визначає перелік дисциплін, з яких проводитиметься вступне випробування, теми навчального матеріалу, орієнтовний перелік питань; структуру екзаменаційного білету та критерії оцінювання вступного випробування. У програмі подано список рекомендованої літератури для підготовки абітурієнтів до складання фахового випробування.

2. Перелік фахових навчальних дисциплін, з яких проводиться вступне випробування

Фахове вступне випробування включає питання з основних туризмознавчих дисциплін відповідно до навчального плану підготовки фахівців за ОС «бакалавр»:

1. «Сучасні різновиди туризму»
2. «Соціально-економічна географія країн світу та туристичні регіони»
3. «Історія розвитку туризму в світі»
4. «Організація туризму»
5. «Організація ресторанного господарства»
6. «Організація готельного господарства»
7. «Маркетинг в туризмі»

3. Теми навчального матеріалу та орієнтований перелік питань

СУЧАСНІ РІЗНОВИДИ ТУРИЗМУ

Тема 1. Сучасні різновиди туризму» як навчальна дисципліна

Об'єкт, предмет вивчення, завдання, функції, взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Основні проблеми вивчення дисципліни. Рекомендована література до курсу.

Тема 2. Туризм як соціально-економічна система

Соціокультурні явища і феномени: сутнісні ознаки. Основні характеристики соціальних феноменів. Соціокультурні характеристики туризму: термінологічний дискурс. Класифікаційний дискурс. Структура туризму. Турист: визначення та соціально-демографічні характеристики.

Тема 3. Технології передреалізаційних процесів

Організатори туризму. Туроператорська та турагентська діяльність: види, функції, завдання. Канали збуту туристичного продукту. Просування туристичних послуг. Взаємини суб'єктів туризму. Інституціональні характеристики туризму.

Тема 4. Механізм державного регулювання туризму в Україні

Програмно-цільовий метод державного управління. Регіональні туристичні програми. Основні важелі впливу держави на туристську діяльність. Ліцензування в туризмі. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму. Основні принципи і завдання стандартизації в туризмі.

Тема 5. Класифікація туризму за спрямованістю туристичних потоків та охопленням території

Сутність поняття туристичний потік. Внутрішній туризм. Виїзний туризм (зарубіжний туризм). В'їзний туризм (іноземний туризм). Міжнародний туризм. Туризм у межах країни. Національний туризм. Місцевий туризм. Далекий туризм. Транзитний (транскордонний) туризм. Внутрішньоконтинентальний туризм. Міжконтинентальний туризм. Навколосвітній туризм. Міжрегіональний, регіональний, внутрішньорегіональний туризм.

Тема 6. Класифікація туризму за терміном поїздки

Короткостроковий туризм. Туризм вихідного дня. Тривалий туризм: різновиди. Нічний туризм.

Тема 7. Класифікація туризму за сезонністю та інтенсивністю турпотуку

Постійний туризм. Сезонний туризм: односезонний, двосезонний. Чотири сезони туристичної активності. Міжсезонний туризм. Лінійний та зимовий туризм. Індекс сезонності. Фактори, що впливають на сезонність туризму.

Тема 8. Класифікація туризму за принципом оплати та організацією продаж

Елітний туризм. Комерційний туризм. Соціальний туризм. Ін센див-туризм. Рекламні тури.

Тема 9. Класифікація туризму за ступенем організованості

Організований туризм. Плановий туризм. Позаплановий туризм: гарячі путівки. Неорганізований туризм. Самодіяльний туризм. Незалежний (аматорський) туризм. Сталий туризм.

Тема 10. Класифікація туризму за соціально-демографічними ознаками

Дитячий туризм: різновиди. Молодіжний (студентський) туризм. Туризм для середнього віку. Туризм для людей похилого віку. Сімейний туризм. Туризм для різних вікових груп. Туризм для жінок. Туризм для чоловіків. Туризм для самотніх людей. Туризм для осіб з обмеженими можливостями.

Тема 11. Класифікація туризму за формою організації подорожі та обслуговування

Стаціонарний туризм (лікувально-оздоровчий, сільський, подієвий, гральний). Сутність поняття таймшер. Переваги та недоліки таймшер туризму. Туризм готельного типу. Туризм неготельного типу (бунгало, автофургон, трейлер, караван, кемпінг).

Тема 12. Класифікація туризму за засобами пересування

Роль та класифікаційні ознаки транспортних подорожей. Перевезення повітряним транспортом. Залізничний транспорт та залізничні круїзи. Подорожі водним транспортом. Правові основи транспортних перевезень.

Тема 13. Класифікація туризму за метою подорожі

Культурно-пізнавальний. Діловий. Екологічний. Весільний. Гастрономічний. Військовий. Екстремальний. Індустріальний. Кіно-туризм. Освітній. Релігійний. Шопінг туризм.

Тема 14. Активний туризм

Повітряні види спортивного туризму: парашутизм, фрістайл, BASE jumping, дельтапланеризм, політ на повітряній кулі. Гірські види спортивного туризму. Альпінізм. Головні проблеми розвитку альпінізму та гірськолижного туризму в Україні. Сноубординг. Наземні види спортивного туризму. Маунтбайкінг. Спелеологія. Розвиток спелео-туризму на Закарпатті. Спелестологія. Штучні підземні споруди. Водні види спортивного туризму. Дайвінг. Вейкбордінг. Водні лижі. Віндсерфінг. Серфінг. Каякінг. Рафтинг.

Тема 15. Екзотичні види туризму у світі

Космічний туризм. Концепція ревайлдіingu та її вплив та туристичну діяльність. Ревайлдіng туризм. Темний туризм (некропольний, туризм катастроф, містичний туризм, «туризм смерті»). Об'єкти темного туризму.

Орієнтовний перелік питань

1. Об'єкт та предмет дисципліни
2. Туризм як соціально-економічна система
3. Турист: визначення та соціально-демографічні характеристики
4. Сутність поняття «туризм»
5. Психологічні типи туристів
6. Сутність поняття «дестинація»
7. Механізм державного регулювання туризму в Україні
8. Ліцензування в туризмі.
9. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму.
10. Права і обов'язки туристів та екскурсантів
11. Центральний орган виконавчої влади у туризмі, основні повноваження
12. Технології передреалізаційних процесів
13. Організатори туризму. Туроператорська та турагентська діяльність.
14. Класифікація туроператорів
15. Класифікація турагентів
16. Документальне оформлення взаємин з туристами
17. Канали збуту туристичного продукту. Просування туристичних послуг.

18. Особливості постійного та міжсезонного туризму
19. Індекс сезонності
20. Сезонний туризм: односезонний, двосезонний.
21. Чотири сезони туристичної активності.
22. Класифікація туризму за сезонністю.
23. Класифікація туризму за інтенсивністю турпоточку.
24. Літній та зимовий туризм.
25. Класифікація туризму за спрямованістю туристичних потоків.
26. Внутрішній туризм.
27. Виїзний туризм (зарубіжний туризм). В'їзний туризм (іноземний туризм).
28. Туристичний потік та його характеристики
29. Показники інтенсивності туристичних потоків
30. Класифікація різновидів туризму
31. Особливості міжнародного туризму.
32. Особливості національного туризму.
33. Класифікація туризму за охопленням території.
34. Місцевий туризм: основні ознаки.
35. Далекий туризм: особливості.
36. Транзитний (транскордонний) туризм.
37. Прикордонний туризм.
38. Внутрішньоконтинентальний туризм.
39. Міжконтинентальний туризм.
40. Навколосвітній туризм.
41. Міжрегіональний туризм.
42. Регіональний туризм.
43. Внутрішньорегіональний туризм.
44. Класифікація туризму за терміном поїздки.
45. Туризм вихідного дня.
46. Тривалий туризм: різновиди.
47. Особливості нічного туризму.
48. Класифікація туризму за ступенем організованості.
49. Організований туризм. Плановий туризм.
50. Позаплановий туризм: гарячі путівки.
51. Неорганізований туризм. Самодіяльний туризм
52. Класифікація туризму за соціально-демографічними ознаками.
53. Дитячий туризм: різновиди.
54. Молодіжний (студентський) туризм.
55. Туризм для людей похилого віку.
56. Сімейний туризм.
57. Туризм для різних вікових груп (змішаний туризм).
58. Туризм для осіб з обмеженими можливостями.
59. Класифікація туризму за формою організації подорожі.
60. Стаціонарний туризм (лікувально-оздоровчий, сільський, подієвий, гральний).
61. Таймшер туризм
62. Туризм готельного та неготельного типу
63. Класифікація туризму за засобами пересування.
64. Перевезення повітряним транспортом
65. Залізничний транспорт та залізничні круїзи
66. Подорожі водним транспортом
67. Темний туризм
68. Ревалдінг туризм.
69. Різновиди та особливості пішохідного туризму.

70. Різновиди та особливості повітряного туризму.
71. Різновиди та особливості водного туризму.
72. Різновиди та особливості автотуризму.
73. Космічний туризм: особливості.
74. Культурно-пізнавальний та діловий туризм.
75. Екологічний, весільний та гастрономічний туризм.
76. Індустріальний та військовий туризм.
77. Кіно-туризм та шопінг-туризм.
78. Релігійний та освітній туризм.
79. Різновиди активного туризму.
80. Екзотичні види туризму.
81. Елітний туризм. Комерційний туризм.
82. Соціальний туризм. Інсенсив-туризм. Рекламні тури.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ ТА ТУРИСТИЧНІ РЕГІОНИ

Тема 1. Політична карта світу

Базові поняття: територія і кордони; політико-територіальні утворення. Основні періоди та етапи формування політичної карти світу. Міжнародні організації, їх функціональний і просторовий розподіл.

Тема 2. Регіональний поділ країн світу. Економіко-географічна характеристика регіонів

Типологія країн світу. Класифікація країн за формою правління. Форми адміністративно-територіального устрою. Відмінності федеративних держав. Політичні та економічні системи країн. Класифікація країн світу за площею, кількістю населення, географічним положення тощо. Економіко-географічна характеристика регіонів.

Тема 3. Ресурси туристичних регіонів світу

Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Світові природні ресурси. Ресурсозабезпеченість. Природокористування: раціональне і нераціональне. Географія світових природних ресурсів: мінеральних, земельних, лісових, водних, Світового океану, рекреаційних.

Тема 4. Європа. Регіональний поділ Європи. Північна Європа (Норвегія, Швеція, Фінляндія)

Економіко-географічна характеристика Європи. Європейський Союз. Загальні відомості про регіон Північна Європа: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 5. Регіон Західна Європа. Економіко-географічна характеристика (Німеччина, Франція)

Загальні відомості про регіон Західна Європа: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 6. Регіон Південна Європа. Економіко-географічна характеристика

Загальні відомості про регіон Південна Європа: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 7. Регіон країн Південно-Східної Європи. Економіко-географічна характеристика (Хорватія, Болгарія)

Загальні відомості про регіон Східна Європа: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 8. Регіон країн Центрально-Східної Європи. Економіко-географічна характеристика (Польща, країни Балтії)

Загальні відомості про регіон Центрально-Східна Європа: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 9. Регіон Південна Азія. Економіко-географічна характеристика (Індія)

Загальні відомості про регіон Південно-Західна Азія: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 10. Регіон Південно-Західна Азія. Економіко-географічна характеристика. Перспективи виділення як окремого – Близькосхідного туристичного регіону (Туреччина, Ізраїль)

Загальний огляд. Склад регіону. Різноманітність країн. Особливості господарства. Роль країн Азії в світі. Регіон перехрестя важливих морських комунікацій. Економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 11. Регіон Північна та Центральна Азія. Економіко-географічна характеристика (Казахстан)

Загальні відомості про регіон Північна та Центральна Азія: економіко – географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 12. Регіон Східна Азія. Економіко-географічна характеристика (Японія, Китай)

Загальні відомості про регіон Східна Азія: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 13. Регіон Південно-Східна Азія. Економіко-географічна характеристика

Загальні відомості про регіон Південно-Східна Азія: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 14. Регіон Північна Америка. Економіко-географічна характеристика

Економіко-географічна характеристика. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Роль та значення міжнародної організації НАФТА в економічному зростанні регіону. США – лідер економічного розвитку. Канада

Тема 15. Регіон Латинська Америка. Економіко-географічна характеристика. Мексика та Бразилія

Економіко-географічна характеристика. Внутрішні відмінності економічного розвитку країн регіону. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 16. Регіон Північна Африка. Економіко-географічна характеристика

Загальні відомості: економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 17. Регіон Західна Африка. Економіко-географічна характеристика

Економіко-географічна характеристика. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 18. Регіон Центральна Африка. Економіко-географічна характеристика

Економіко-географічна характеристика. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 19. Регіон Східна Африка. Економіко-географічна характеристика Економіко-географічна характеристика. Природно-ресурсний потенціал. Особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Тема 20. Регіон Південна Африка. Економіко-географічна характеристика

Загальні відомості про країни Південної Африки: економіко – географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки; рекреація і туризм. Ключова країна вивчення – ПА.

Тема 21. Регіон Австралія та Океанія. Економіко-географічна характеристика

Загальні відомості, економіко – географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки; рекреація і туризм. Ключова країна вивчення – Австралія.

Орієнтовний перелік питань

1. Об'єкт і предмет регіональної економічної і соціальної географії світу
2. Кордони держави. Функції кордонів. Класифікація.
3. Міжнародні організації, їх функціональний і просторовий розподіл
4. Політична карта світу. Періоди та етапи формування політичної карти світу
5. Політична карта світу: базові поняття, політико-адміністративні утворення
6. Політичні та економічні системи країн світу
7. Типологія країн світу: класифікація за площею та за кількістю населення
8. Типологія країн світу: класифікація за рівнем економічного розвитку
9. Типологія країн світу: класифікація за формою державного устрою
10. Типологія країн світу: класифікація за формою правління
11. Загальні відомості про регіон Західна Європа: економіко-географічне положення, склад регіону
12. Господарство країн Західної Європи
13. Природні умови і ресурси країн Західної Європи

14. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Західної Європи
15. Транспорт країн Західної Європи
16. Господарство Німеччини
17. Економіко-географічна характеристика Франції
18. Господарство Великої Британії
19. Туристично-рекреаційний потенціал Західної Європи.
20. Загальні відомості про регіон Північна Європа: економіко-географічне положення; природно-ресурсний потенціал
21. Населення Північної Європи
22. Загальна характеристика господарства країн Північної Європи
23. Промисловість країн Північної Європи.
24. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Північної Європи
25. Передумови та чинники розвитку рекреації та туризму в регіоні Північна Європа. Туристичні центри Північної Європи
26. Загальні відомості про регіон Південна Європа: економіко-географічне положення; населення
27. Господарство країн Південної Європи
28. Природні умови і ресурси Південної Європи
29. Особливості розвитку сільського господарства Південної Європи
30. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Південної Європи
31. Туристично-рекреаційний потенціал Південної Європи. Туристичні центри.
32. Господарство Італії.
33. Господарство Греції.
34. Загальні відомості про регіон Центрально-Східна Європа: економіко-географічне положення; населення.
35. Особливості населення країн Центрально-Східної Європи.
36. Загальні риси господарства країн Центрально-Східної Європи
37. Природно-ресурсний потенціал країн Центрально-Східної Європи як основа розвитку господарства.
38. Економіко-географічна характеристика Польщі.
39. Економіко-географічна характеристика країн Балтії.
40. Економіко-географічна характеристика України.
41. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Центрально-Східної Європи.
42. Туристично-рекреаційний потенціал Центрально-Східної Європи. Туристичні центри.
43. Загальні відомості про регіон Південно-Східної Європа: економіко-географічне положення; населення.
44. Особливості населення країн Південно-Східної Європи.
45. Загальні риси господарства країн Південно-Східної Європи
46. Природно-ресурсний потенціал країн Південно-Східної Європи як основа розвитку господарства.
47. Господарство Болгарії.
48. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Південно-Східної Європи.
49. Туристично-рекреаційний потенціал Південно-Східної Європи. Туристичні центри.
50. Економіко-географічне положення Південно-Західної Азії: населення, природні ресурси.
51. Господарство країн Південно-Західної Азії.
52. Економіко-географічна характеристика Туреччини.
53. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Південно-Західної Азії.
54. Туристично-рекреаційний потенціал Південно-Західної Азії. Туристичні центри.
55. Економіко-географічне положення Південної Азії: населення, природні ресурси.
56. Господарство країн Південної Азії.
57. Господарство Індії.

58. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Південної Азії.
59. Туристично-рекреаційний потенціал Південної Азії. Туристичні центри.
60. Економіко-географічне положення Південно-Східної Азії: населення, природні ресурси.
61. Господарство країн Південно-Східної Азії.
62. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Південно-Східної Азії.
63. Туристично-рекреаційний потенціал Південно-Східної Азії. Туристичні центри.
64. Економіко-географічне положення Східної Азії: населення, природні ресурси.
65. Господарство країн Східної Азії.
66. Господарство Японії.
67. Господарство Китаю.
68. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Східної Азії.
69. Туристично-рекреаційний потенціал Східної Азії. Туристичні центри.
70. Економіко-географічне положення Північної Азії: населення, природні ресурси.
71. Господарство Північної Азії.
72. Економіко-географічне положення Центральної Азії: населення, природні ресурси.
73. Господарство країн Центральної Азії.
74. Туристично-рекреаційний потенціал Центральної Азії. Туристичні центри.
75. Загальні відомості про регіон Північна Америка: економіко-географічне положення, склад регіону
76. Господарство країн Північної Америки.
77. Природні умови і ресурси країн Північної Америки.
78. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Північної Америки.
79. Транспорт країн Північної Америки.
80. Господарство США.
81. Господарство Канади.
82. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Північної Америки.
83. Передумови та чинники розвитку рекреації та туризму в регіоні Північна Америка. Туристичні центри Північної Америки.
84. Загальні відомості про регіон Латинська Америка: економіко-географічне положення, склад регіону
85. Господарство країн Латинської Америки.
86. Природні умови і ресурси країн Латинської Америки.
87. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Латинської Америки.
88. Господарство Мексики.
89. Господарство Бразилії.
90. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Латинської Америки.
91. Туристично-рекреаційний потенціал Латинської Америки. Туристичні центри.
92. Загальні відомості про регіон Африка: економіко-географічне положення, склад регіону, диспропорція в економічному розвитку.
93. Господарство країн Африки.
94. Природні умови і ресурси країн Африки.
95. Економіко-географічна характеристика Нової Зеландії.
96. Господарство Єгипту.
97. Господарство ПАР.
98. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Африки.
99. Туристично-рекреаційний потенціал Африки. Туристичні центри.
100. Загальні відомості про регіон Австралія та Океанія: економіко-географічне положення, склад регіону.
101. Господарство Австралії.
102. Туристично-рекреаційний потенціал Австралії. Туристичні центри.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В СВІТІ

Тема 1. Історія туризму як наука. Загальна періодизація історії розвитку туризму

Предмет історії туризму. Зміст історії туризму. Необхідність вивчення історії туризму. Зв'язок історії туризму з іншими науками. Завдання історії туризму. Основні варіанти періодизації історії туризму.

Основні поняття. Види туризму. Чинники розвитку туризму.

Тема 2. Подорожі та мандрівки в давні часи

Передумови виникнення і розвитку мандрівок. Переміщення (міграції) первісних людей, ознайомлення з новими територіями.

Мандрівки на Давньому Сході. Подорожі у країнах Месопотамії. Географія подорожей давніх єгиптян. Буддійське паломництво. Подорожі та експедиції фінікійців і карфагенян. Подорожі жителів Криту, Персії та Іудеї. Давньокитайські подорожники.

Давні торговельні шляхи, їх значення для розвитку подорожей.

Активізація мандрівництва та подорожей в античні часи. Видатні мандрівники Давньої Греції. Олімпійські ігри, їх значення для історії мандрівництва та туризму. Курорти Давнього Риму. Римські готелі, харчевні та шляхи як паростки майбутньої інфраструктури туризму.

Українські землі у описах античних мандрівників.

Тема 3. Походи та подорожі Середньовіччя

Особливості середньовічної культури. Паломництво як культурний феномен. Місіонерські подорожі. Єрусалим — центр паломництва. Хрестові походи, їх причини, значення та соціокультурні наслідки.

Арабські мандрівники і паломники. Варяги (вікінги, нормани) та їх подорожі. Географічні відкриття та їх значення.

Мандрівники Середньовіччя. Удосконалення в будівництві доріг і транспортних засобах у середньовічній Європі.

Описи Русі європейськими і арабськими мандрівниками. Мандрівки давніх русичів, їхній внесок у відкриття та освоєння нових земель.

Тема 4. Період Великих географічних відкриттів

Соціально-економічна характеристика та чинники розвитку подорожей в епоху Відродження.

Розвиток мореплавства та нові досягнення у кораблебудуванні.

Великі географічні відкриття. Морські подорожі португальців. Б. Діаш, Васко да Гама. Відкриття морського шляху до Індії. Морські подорожі іспанців. Х. Колумб, Ф. Магеллан. Відкриття і початок дослідження Америки. Конкіста. Перші кругосвітні подорожі.

Подорожі російських, голландських та англійських мандрівників XV-XVII ст. Відкриття Австралії та початок освоєння Сибіру.

Нові складові у сфері гостинності. Вплив торгівлі на становлення і розвиток туризму. Розвиток картографії.

Тема 5. Подорожі і мандрівки періоду Просвітництва

Основні чинники розвитку туризму від сер. XVII ст. до кінця XVIII ст. Подорожі та відкриттяцького періоду. Розвиток системи гостинності у ХУП-ХУІІІ ст.ст.

Тема 6. Розвиток туризму в XIX ст.

Основні чинники та соціально-економічні умови розвитку туризму у XIX ст. «Транспортна революція» початку XIX ст. Становлення організованого туризму, перші туристичні фірми та організації. Поява елементів комплексного обслуговування туристів як прототипу пакет-турів.

Томас Кук та його роль у розвитку і становленні туризму. Перші путівники для туристів. Розвиток туристичного бізнесу в Європі.

Дослідження внутрішньоматерикових територій Америки та Африки. Мандрівки та наукові дослідження внутрішньоматериковими територіями Азії та Австралії. Першовідкриття на Антарктиді та в Арктиці.

Подорожі та туризм в Росії у XIX - на поч. XX ст. Внесок українців у географічні дослідження земної кулі. Рекреаційне освоєння Криму. Зародження туристсько-екскурсійної справи на західноукраїнських землях. Розвиток готельної справи та інших закладів гостинності в Україні та світі.

Створення перших міжнародних об'єднань і міжнародних організацій.

Тема 7. Туризм у XX ст.

Удосконалення світової транспортної системи. Розвиток і удосконалення матеріальної бази та інфраструктури туризму. Розвиток масового туризму. Розвиток готельного та ресторанного бізнесу.

Особливості розвитку туризму у світі у 20-30-х роках. XX ст. Створення і діяльність міжнародних туристичних організацій. Становлення професійної освіти з туризму.

Соціально-економічні, політичні та демографічні передумови розвитку туризму після Другої світової війни. Вдосконалення світової транспортної системи у другій половині XX ст. Перші інформаційні технології у сфері гостинності. Роль міжнародних туристичних організацій в розвитку міжнародного співробітництва в галузі туризму.

Світовий туризм на сучасному етапі: динаміка, проблеми та перспективи розвитку. Розвиток великих транснаціональних корпорацій, готельних ланцюгів і ланцюгів підприємств харчування. Нові види туризму і перспективи їх поширення.

Екологія сучасного туризму. Вплив туризму на соціокультурне середовище.

Розвиток туризму в Україні у міжвоєнний період (1918-1939 рр.). Створення централізованої системи управління туризмом в Україні. Туристично-екскурсійна справа і краєзнавчий рух у Радянській Україні (1923-1933 рр.). Краєзнавчо-туристичні товариства «Сокіл», «Плай», «Січ», «Чорногора».

Відновлення туристично-екскурсійної діяльності наприкінці 40-х - на початку 50-х років. Удосконалення системи організації і управління туризмом у 50-60-ті роки. Піднесення міжнародного туризму. Діяльність трьох найбільших туристичних організацій СРСР у радянській Україні (ВАТ «Інтурист», ЦРТЕ ВЦРПС, БММТ «Супутник» ЦК ВЛКСМ та їх структури в Україні).

Туризм на початку 90-х років. — соціально-економічні передумови та проблеми самовизначення. Запровадження державного регулювання туризмом. Правові засади туристичної діяльності в Україні. Основні завдання, пріоритетні напрями розвитку українського туризму. Активізація міжнародної туристичної діяльності України як складової зовнішньоекономічної діяльності. Розбудова інфраструктури українського туризму, підготовка кадрів. Перспективи і прогностичні оцінки розвитку українського туризму.

Орієнтовний перелік питань

1. Основні чинники виникнення подорожей і туризму.
2. Історичні етапи розвитку туризму.
3. Значення туризму для історії людства.
4. Загальна характеристика розвитку подорожей в стародавньому світі.

5. Розвиток мореплавства в стародавній Фінікії.
6. Подорожі стародавніх греків.
7. Основні чинники та напрямки розвитку туризму і системи гостинності в світі в XIX - першій половині XX.
8. Подорожі в стародавньому Римі.
9. Розвиток інфраструктури для подорожуючих і традиції гостинності в стародавньому світі.
10. Загальні риси подорожей в античному світі. Значення мандрівництва у формуванні тогочасного світогляду.
11. Соціально - економічна характеристика розвитку і види подорожей в епоху Середньовіччя.
12. Розвиток мореплавства в VII-XV ст. в Арабському світі.
13. Подорожі вікінгів у VIII-XII століттях.
14. Розвиток інфраструктури для подорожуючих в епоху Середньовіччя.
15. Традиції гостинності та розвиток подорожей на Русі в X-XV століттях.
16. Соціально-економічна характеристика та чинники розвитку подорожей в епоху Відродження.
17. Розвиток мореплавства та Великі географічні відкриття.
18. Подорожі в Російській імперії в XV-XVII століттях.
19. Нові складові у сфері гостинності в XV-XVI століттях.
20. Основні види та значення подорожей в XV-XVI століттях.
21. Основні чинники появи туризму в епоху Просвітництва.
22. Подорожі та географічні відкриття XVII-XVIII ст.
23. Створення туристичної інфраструктури та курортів у XVIII - на початку XX століття.
24. Основні види та значення подорожей в епоху Просвітництва.
25. Туристична діяльність Томаса Кука.
26. Туристичні організації другої половини XX ст.
27. Пам'ятки ЮНЕСКО в туризмі .
28. Закон України «Про туризм».
29. Стан туристичної справи в Україні в 90-і рр. XX століття.
30. Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туристично-екскурсійної справи в Російській імперії у XVIII - на початку XIX ст.
31. Створення та діяльність найбільших туристичних організацій в СРСР.
32. Картографія, художня література та видавання путівників як чинники розвитку туризму в Російській імперії.
33. Особливості світової туристичної індустрії та основні види туризму в світі в другій пол. XX ст.
34. Створення перших туристичних об'єднань і міжнародних організацій .
35. Створення та діяльність міжнародних туристичних організацій в другій половині XX століття.
36. Соціально-економічні чинники розвитку туризму в світі в II пол. XX ст.
37. Основні особливості розвитку радянського туризму.
38. Характер та основні види туризму в СРСР.
39. Розвиток туризму в СРСР в 20-30-ті XX ст.
40. Розвиток планових туристичних маршрутів.
41. Основні риси розвитку туризму на українських землях у складі Австро-Угорщини та Польщі.
42. Туризм на українських землях у складі Польщі (1921-1939 рр.).
43. Роль українського національно-культурного руху в розвитку туризму на українських територіях у складі Австро-Угорщини.

44. Розміщення та харчування подорожуючих у Галичині в складі Австро-Угорщини (друга половина XIX ст. - 1914 р.).
45. Українська еміграція з Австро-Угорщини (кінець XIX - початок XX ст.).
46. Політичні та соціально-економічні чинники розвитку туризму в Австро-Угорській імперії.
47. Український туризм як складова міжнародного туризму.
48. Основні тенденції та перспективи розвитку вітчизняного туризму на рубежі XX-XXI століть.
49. Туристичний бізнес на українських землях наприкінці XIX - на початку XX ст. Створення та діяльність російських туристичних організацій.
50. Готельні послуги та розвиток курортів у XIX - на початку XX ст.
51. Основні тенденції розвитку туризму в світі на межі XX-XXI ст.

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ»

Тема 1. Характеристика сутності організації туризму

Сутність поняття “організація”. Організація як функція менеджменту. Історія та передумови розвитку туризму. Сучасні підходи до визначення туризму. Стан розвитку туризму в Україні. Сутність і фактори мотивації туристів до подорожі, рекреаційні та активні потреби туристів, емоційні та пасіонарні потреби туристів, інтелектуальні і професійні потреби туристів.

Тема 2. Класифікація і функції туризму

Понятійний апарат туризму. Система класифікації туризму. Соціальна, гуманітарна й економічна функції туризму. Туризм як соціально-економічна система. Фактори, що впливають на розвиток туризму. Спрямованість, організованість і тривалість туристичної подорожі: Міжнародний і внутрішній туризм», плановий і самодіяльний туризм, соціальний та інтенсивний туризм», короткотривалий і довготривалий туризм. Кількість, інтенсивність і сезонність туристичних потоків: Індивідуальний і колективний туризм, разовий і постійний туризм, сезонний і міжсезонний туризм.

Тема 3. Міжнародне регулювання туристської діяльності

Мета й основні завдання регулювання туристської діяльності на міжнародному рівні. Міжнародні організації, які координують туристську діяльність. Інструменти регулювання міжнародної туристської діяльності. Міжнародні документи, що регламентують туристську діяльність. Сутність міжнародних туристських заходів. Міжнародні відносини України у сфері туризму

Тема 4. Організація державного управління туристською діяльністю в Україні

Державні органи регулювання туристської діяльності в Україні. Туристська політика в Україні, її основні положення. Основні законодавчі й нормативно-правові акти у сфері туризму, що діють в Україні. Основні важелі впливу держави на туристську діяльність. Туристські формальності: паспортно-візові, митні, валютні, санітарні. Права й обов'язки туристів і екскурсантів

Тема 5. Ліцензування – як важіль підвищення якості роботи туристського підприємства

Необхідність і цілі ліцензування. Основні визначення з ліцензування. Нормативно-правова база ліцензування. Порядок оформлення ліцензії, копії ліцензії, дубліката ліцензії, переоформлення ліцензії та анулювання ліцензії. Умови ліцензування. Контроль за дотриманням ліцензійних умов.

Тема 6. Сертифікація та стандартизація в туризмі

Сутність сертифікації. Цілі сертифікації. Види сертифікації. Державна система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму. Стандартизація в туризмі – засіб захисту прав та інтересів туристів. Поняття про стандартизацію і стандарти. Цілі і завдання стандартизації. Об'єкт, предмет, область і рівні стандартизації. Міжнародні органи стандартизації. Національна система стандартизації. Стандарти, що діють в галузі туризму.

Тема 7. Туристське підприємство, як суб'єкт господарювання та його основні цілі

Поняття про суб'єкт господарської діяльності. Поняття про підприємство та основну мету його функціонування. Види підприємств. Поняття про туристське підприємство. Види туристських підприємств та їх особливості. Поняття про туристські ресурси.

Тема 8. Організаційні засади створення туристського підприємства

Етапи створення туристського підприємства. Вибір організаційно-правової форми туристського підприємства. Обґрунтування організаційної структури управління туристським підприємством. Розробка засновницьких документів, державна реєстрація і організаційне оформлення туристського підприємства. Вимоги до офісу й персоналу туристського підприємства. Випадки та порядок ліквідації туристського підприємства.

Тема 9. Управління туристським підприємством

Планування роботи туристського підприємства. Маркетингова діяльність і реалізація збутової політики туристського підприємства. Управління ресурсами туристського підприємства. Фінансово-економічний аналіз роботи туристського підприємства. Організація обліку й звітності в туристському підприємстві

Тема 10. Діяльність туристських підприємств в умовах конкуренції на ринку туристських послуг

Поняття про концепцію генералізації турпродукту та його життєвий цикл. Якість обслуговування і засоби її регулювання. Сучасний туристський ринок. Особливості його функціонування перспективи розвитку. Туристський попит і туристська пропозиція, їх особливості. Конкуренція як основний стимул розвитку туристської індустрії. Конкурентні переваги туристських підприємств. Якість турпродукту - основа конкурентоспроможності туристського підприємства.

Тема 11. Претензійна робота в туризмі

Основні права та обов'язки туристів. Порядок відшкодування втрат в разі невиконання або неякісного виконання туристського обслуговування. «Договірна» та «не договірна» шкода. Порядок компенсації втрат. Використання Франкфуртської таблиці для розрахунку суми відшкодування моральної та матеріальної шкоди заподіяної туристам з вини туроператора. Досвід інших країн щодо компенсації фізичної, матеріальної та (чи) моральної шкоди.

Тема 12. Інтеграційні процеси в управлінні підприємствами і організаціями туристської індустрії

Глобалізація економіки і вибір нових організаційних форм керування суб'єктами індустрії туризму. Особливості інтеграційних процесів в керуванні суб'єктами туристської індустрії. Об'єднання підприємств туристської індустрії.

Орієнтовний перелік питань

1. Характеристика сутності організації туризму
2. Сутність поняття "організація". Організація як функція менеджменту.
3. Історія та передумови розвитку туризму.
4. Сучасні підходи до визначення туризму.
5. Стан розвитку туризму в Україні.
6. Сутність і фактори мотивації туристів до подорожі, рекреаційні та активні потреби туристів, емоційні та пасіонарні потреби туристів, інтелектуальні і професійні потреби туристів.
7. Класифікація і функції туризму
8. Понятійний апарат туризму.
9. Система класифікації туризму.
10. Соціальна, гуманітарна й економічна функції туризму.
11. Туризм як соціально-економічна система.
12. Фактори, що впливають на розвиток туризму.
13. Спрямованість, організованість і тривалість туристичної подорожі.
14. Міжнародний і внутрішній туризм.
15. Плановий і самодіяльний туризм.

16. Кількість, інтенсивність і сезонність туристичних потоків.
17. Міжнародне регулювання туристської діяльності
18. Мета й основні завдання регулювання туристської діяльності на міжнародному рівні.
Міжнародні організації, які координують туристську діяльність.
19. Інструменти регулювання міжнародної туристської діяльності.
20. Міжнародні документи, що регламентують туристську діяльність.
21. Сутність міжнародних туристських заходів. Міжнародні відносини України у сфері туризму
22. Організація державного управління туристською діяльністю в Україні
23. Державні органи регулювання туристської діяльності в Україні.
24. Туристська політика в Україні, її основні положення.
25. Основні законодавчі й нормативно-правові акти у сфері туризму, що діють в Україні.
Основні важелі впливу держави на туристську діяльність.
26. Туристські формальності: паспортно-візові, митні, валютні, санітарні.
27. Права й обов'язки туристів і екскурсантів
28. Ліцензування – як важіль підвищення якості роботи туристського підприємства
29. Необхідність і цілі ліцензування.
30. Основні визначення з ліцензування.
31. Нормативно-правова база ліцензування.
32. Порядок оформлення ліцензії, копії ліцензії, дубліката ліцензії, переоформлення ліцензії та анулювання ліцензії. Умови ліцензування.
33. Контроль за дотриманням ліцензійних умов.
34. Сертифікація та стандартизація в туризмі
35. Сутність сертифікації.
36. Цілі сертифікації. Види сертифікації. Державна система сертифікації УкрСЕПРО.
37. Порядок і правила сертифікації послуг у сфері туризму. Стандартизація в туризмі – засіб захисту прав та інтересів туристів.
38. Поняття про стандартизацію і стандарти. Цілі і завдання стандартизації.
39. Об'єкт, предмет, область і рівні стандартизації.
40. Міжнародні органи стандартизації. Національна система стандартизації. Стандарти, що діють в галузі туризму.
41. Туристське підприємство, як суб'єкт господарювання та його основні цілі
42. Поняття про суб'єкт господарської діяльності.
43. Поняття про підприємство та основну мету його функціонування.
44. Види підприємств. Поняття про туристське підприємство.
45. Види туристських підприємств та їх особливості.
46. Поняття про туристські ресурси.
47. Організаційні засади створення туристського підприємства
48. Етапи створення туристського підприємства.
49. Вибір організаційно-правової форми туристського підприємства.
50. Обґрунтування організаційної структури управління туристським підприємством.
Розробка засновницьких документів, державна реєстрація і організаційне оформлення туристського підприємства.
51. Вимоги до офісу й персоналу туристського підприємства.
52. Випадки та порядок ліквідації туристського підприємства.
53. Управління туристським підприємством
54. Планування роботи туристського підприємства.
55. Маркетингова діяльність і реалізація збутової політики туристського підприємства.
Управління ресурсами туристського підприємства.
56. Фінансово-економічний аналіз роботи туристського підприємства.
57. Організація обліку й звітності в туристському підприємстві
58. Діяльність туристських підприємств в умовах конкуренції на ринку туристських послуг
59. Поняття про концепцію генералізації турпродукту та його життєвий цикл.
60. Якість обслуговування і засоби її регулювання.

61. Сучасний туристський ринок.
62. Особливості його функціонування перспективи розвитку.
63. Туристський попит і туристська пропозиція, їх особливості.
64. Конкуренція як основний стимул розвитку туристської індустрії.
65. Конкурентні переваги туристських підприємств.
66. Якість турпродукту - основа конкурентоспроможності туристського підприємства.
67. Претензійна робота в туризмі
68. Основні права та обов'язки туристів.
69. Порядок відшкодування втрат в разі невиконання або неякісного виконання туристського обслуговування.
70. «Договірна» та «не договірна» шкода. Порядок компенсації втрат.
71. Використання Франкфуртської таблиці для розрахунку суми відшкодування моральної та матеріальної шкоди заподіяної туристам з вини туроператора.
72. Досвід інших країн щодо компенсації фізичної, матеріальної та (чи) моральної шкоди.
73. Інтеграційні процеси в управлінні підприємствами і організаціями туристської індустрії
74. Глобалізація економіки і вибір нових організаційних форм керування суб'єктами індустрії туризму.
75. Особливості інтеграційних процесів в керуванні суб'єктами туристської індустрії.
76. Об'єднання підприємств туристської індустрії.
77. Туристичний ринок і його особливості
78. Туроператор як суб'єкт туристичного ринку: сутність поняття, завдання
79. Функції туроператора
80. Порівняльна характеристика туроператорів і турагентів
81. Які вимоги висуваються при ліцензуванні туроператорської діяльності?
82. Процес отримання ліцензії на туроператорську діяльність
83. Туристичне агентство як невідемна частина туристичного бізнесу: суть поняття, функції, класифікація
84. Особливості співпраці туристичного агентства і туроператора: критерії вибору туроператора та турагента
85. Договірні відносини в туроператорській діяльності
86. Агентський договір: зміст, особливості
87. Назвіть нові організаційні форми керування суб'єктами туристської індустрії в умовах глобалізації економіки.
88. Які переваги й недоліки мають глобальні об'єднання туристських підприємств?
89. Які переваги й недоліки мають стратегічні альянси?
90. Організаційні форми туристських підприємств
91. Класифікація комерційних організацій за організаційно правовою формою.
92. Різниця між повними товариствами, товариствами з додатковою відповідальністю і товариствами з обмеженою відповідальністю
93. Акціонерні товариства відкритого типу і акціонерні товариства закритого типу
94. Засновницькі документи туристського підприємства
95. Які переваги й недоліки має лінійна структура управління підприємством?
96. Які переваги й недоліки має функціональна структура управління підприємством?
97. Які переваги й недоліки має лінійно-функціональна структура управління підприємством?
98. Статут підприємства та його основні розділи
99. Дайте характеристику організаційних структур управління, що застосовуються на туристських підприємствах?
100. Які основні документи необхідно оформити при створенні підприємства.
101. Дайте визначення понять “прогнозування” і “планування”. Яка різниця між планом і прогнозом.
102. Методи планування роботи підприємства
103. Бізнес-план
104. Види аналізу на підприємстві

105. Фінансово-економічний аналіз на підприємстві
106. Контролінг. Які види обліку існують на підприємстві?
107. Обов'язкова звітність підприємства
108. Спеціальна звітність туристського підприємства

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 1. Особливості виробничо-торговельної діяльності підприємств громадського харчування

Визначення масового харчування та підприємства масового харчування. Функції підприємства масового харчування як господарської одиниці. Особливості функцій підприємств галузі громадського харчування. Коротка історія виникнення ресторанів.

Тема 2. Загальна класифікація підприємств ресторанного господарства

Дефініція терміну ресторанне господарство. Класифікація закладів ресторанного господарства згідно національного стандарту України ДСТУ4281:2004. (поділ закладів за економічною, торговельною, виробничою ознаками)

Тема 3. Загальна характеристика типів підприємств ресторанного господарства. Соціально- економічне значення ресторанних послуг

Визначення основних факторів, які враховуються при визначенні типу ресторанного господарства. Перелік основних типів ресторанного господарства, їх загальна характеристика. Класифікація послуг закладів масового харчування, основні вимоги щодо послуг.

Тема 4. Характеристика торгових та виробничих приміщень, їх обладнання

Види приміщень для обслуговування споживачів, їх характеристика (зали ресторанного господарства). Види підсобних приміщень, їх характеристика. Перелік та основне призначення обладнання для обслуговування споживачів. Меблі як основне обладнання торговельних приміщень, основні вимоги.

Тема 5. Характеристика столового посуду, приборів, білизни. Асортимент кришталевого та скляного посуду

Короткий опис характеристик порцелянового та фаянсового посуду. Асортимент необхідних тарілок, блюд, чашок та кавників для якісного обслуговування споживачів у закладах громадського харчування. Різновид додаткового посуду, перелік сучасних видів посуду. Перелік класичних елементів кришталевих та скляних наборів посуду. Основне призначення металевого посуду та приборів.

Тема 6. Меню, види та функції. Способи оформлення меню. Порядок розташування страв у меню

Різновиди меню, циклічне, статичне, динамічне. Поняття винної та коктейльної карт. Десертне меню. Дитяче меню. Порядок розташування страв за групами.

Тема 7. Технологія обслуговування споживачів у закладах масового харчування. Особливості технологічного процесу надання послуг харчування у готелях, мобільних засобах розміщення та на конгресах

Технологія порційної подачі страв, загальні правила. Подача страв «в стіл» та «в обнос», загальні правила. Подача страв з попереднім порціонуванням, основні правила. Додаткові способи обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства.

Тема 8. Правила подачі кулінарної продукції. Технологія обслуговування за типом «кейтеринг»

Правила та черговість подачі холодних страв та закусок, основні вимоги при розстановці на столі. Основні температурні режими подавання. Правила та черговість подачі гарячих закусок, температурні режими. Різновиди супів та бульйонів, правила їх подачі. Складові других гарячих страв, правила та температура їх подачі. Загальна класифікація

солодких страв, правила подавання та загальні вимоги щодо естетики їх вигляду. Загальні правила подачі чаю, кави, шоколаду та какао. Основний посуд, необхідний для приготування сучасних різновидів гарячих напоїв. Визначення кейтерингу, його види та функції.

Тема 9. Класифікація алкогольних та б/а напоїв

Основні групи алкогольних напоїв, загальна характеристика. Різновиди алкоголю та б/а напоїв.

Правила підбору та подачі напоїв до страв.

Тема 10. Кухня та її складові. Стилi кухонь, їх характеристика

Складові кухні та їх визначення. Типи кухонь. Поняття інгредієнтів та їх роль у процесі формування харчової карти світу. Етнічні та релігійні кухні світу.

Тема 11. Історія виникнення кухонь світу. Основні фактори формування кухонь світу.

Основи раціонального харчування. Характеристика нетрадиційних систем харчування. Історія виникнення кулінарії. Природні та релігійні фактори формування cuisine. Вплив географічного положення та клімату на формування типу кухні.

Принципи раціонального харчування: адекватність, збалансованість. Вимоги до харчового раціону, режиму харчування, умов прийому їжі.

Основні харчові речовини: білки, жири, вуглеводи, вітаміни, мінеральні речовини, вода. Нетрадиційні системи харчування та їх критичний аналіз: роздільне харчування, вегетаріанство, сиродіння, харчування за групою крові і т.д.

Тема 12. Традиції та особливості української кухні

Традиції харчування українського народу. Особливості закарпатської кухні.

Тема 13. Особливості менеджменту в сфері ресторанного бізнесу

Визначення та цілі менеджменту ресторанної сфери. Менеджмент як необхідний елемент ефективного функціонування всіх підрозділів закладу. Раціональне використання трудових ресурсів у ресторанах. Якість послуг.

Тема 14. Особливості маркетингу в сфері ресторанного бізнесу

Визначення та цілі маркетингу ресторанної сфери. Цілі та стратегії закладу. План маркетингу та його пункти. Інструменти маркетингових комунікацій в ресторанному бізнесі.

Орієнтовний перелік питань

1. Визначення «масового харчування», основні функції.
2. Сутність галузевої та організаційно-економічної функцій масового харчування.
3. Соціальний характер масового харчування, основні складові.
4. Історія виникнення ресторанів.
5. Визначення ресторанного господарства. Господарська діяльність закладів ресторанного господарства.
6. Класифікація закладів ресторанного господарства за видами економічної діяльності.
7. Класифікація закладів ресторанного господарства за торговельною ознакою.
8. Класифікація закладів ресторанного господарства за виробничою ознакою.
9. Класифікація закладів ресторанного господарства за ознакою комплексу продукції та послуг.
10. Основні типи закладів ресторанного господарства, загальна характеристика.
11. Класифікація закладів громадського харчування за класами, основні характеристики.
12. Класифікація закладів громадського харчування за характером контингенту, основні характеристики.

13. Послуги ресторанного господарства, загальні відомості та визначення, їх класифікація за характером.
14. Сутність послуги харчування та її елементи.
15. Послуги з реалізації продукції, основні елементи.
16. Послуги з виготовлення кулінарної продукції, їх складові.
17. Інформативно-консультативні послуги ресторанного господарства, їх складові.
18. Загальні вимоги щодо послуг ресторанного господарства.
19. Визначення ресторану, загальна характеристика.
20. Визначення кафе, загальна характеристика та види.
21. Визначення їдальні, загальна класифікація.
22. Визначення буфету, загальна характеристика.
23. Визначення бару, основні види та їх загальна характеристика.
24. Зали ресторанного закладу, їх види та призначення.
25. Види підсобних приміщень, їх характеристика.
26. Види буфетів, їх основне призначення.
27. Загальні вимоги щодо мийні столового посуду у закладах ресторанного господарства.
28. Додаткові приміщення у закладах ресторанного господарства.
29. Функції та вимоги до меблів у приміщенні ресторанного господарства.
30. Додаткове устаткування для обслуговування споживачів на підприємствах громадського харчування.
31. Основні характеристики фаянсового та порцелянового посуду.
32. Загальний перелік класичного набору тарілок у закладах ресторанного господарства, їх характеристика та призначення.
33. Сучасний посуд у закладах громадського харчування.
34. Загальний перелік класичного набору кришталевого та скляного посуду у закладах ресторанного господарства, їх характеристика та призначення.
35. Види барного посуду, характеристика та призначення.
36. Асортимент металевого посуду, характеристика та призначення.
37. Асортимент столових приборів, характеристика та призначення.
38. Столова білизна, види та призначення.
39. Меню, преїскурант страв, карти вин та напоїв, їх загальна характеристика.
40. Види меню, їх характеристика.
41. Оформлення меню та преїскурантів.
42. Основні етапи підготовки торговельного залу до обслуговування споживачів.
43. Підготовка столового посуду, приборів та столової білизни до обслуговування споживачів.
44. Підготовка персоналу до процесу обслуговування споживачів.
45. Технологія порційної подачі страв.
46. Технологія подачі страв «в обнесення», загальні відомості.
47. Технологія подачі страв «в стіл», загальні відомості.
48. Технологія подачі страв з попереднім порціонуванням, загальні відомості.
49. Правила подачі гарячих закусок.
50. Правила подачі супів та бульйонів.
51. Правила подачі других гарячих страв.
52. Правила подачі солодких страв та фруктів.
53. Правила подачі чаю, кави, шоколаду, какао.
54. Класифікація алкогольних напоїв за основними групами.
55. Слабоалкогольні та безалкогольні напої, основні види.
56. Правила підбору та подачі напоїв до страв.
57. Організація та види банкетів, основна класифікація.
58. Кейтеринг, його види.
59. Організація обслуговування споживачів у місцях масового відпочинку та торгових

центрах.

60. Організація обслуговування учасників форумів, нарад, конференцій.
61. Організація обслуговування споживачів на авіатранспорті та в аеропортах.
62. Організація обслуговування споживачів на залізничному транспорті та вокзалах.
63. Особливості обслуговування споживачів в закладах ресторанного господарства в системі готельно-туристичного комплексу.
64. Визначення якості ресторанної продукції, її властивості.
65. Основні групи показників якості продукції, загальна класифікація.
66. Визначення та цілі менеджменту ресторанної сфери.
67. Основні способи раціоналізації трудових ресурсів у ресторанах.
68. Роль та функції менеджера та/або адміністратора закладу ресторанного господарства.
69. Маркетингові стратегії закладу громадського харчування.
70. План маркетингу та його елементи в закладах ресторанного господарства.
71. Інструменти маркетингових комунікацій в ресторанному бізнесі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 1. Основи організації підприємства готельного господарства

Суть категорії організація, що має багато значень можна виділити три: організація як система; організація як стан системи; та організація як процес.

Характерні особливості організації як системи: цілісність та поділ. Типи зв'язків між елементами організації. Необхідні умови для того, щоб група могла вважатися організацією.

Організація виробництва підприємств готельного господарства. Суть, завдання та значення організації виробництва готельного господарства. Ознаки організації як форми сумісної діяльності групи людей. Визначення поняття організація готельного господарства та підприємства готельного господарства.

Тема 2. Історія розвитку та нормативно-правове регулювання готельної індустрії

Історія розвитку світового готельного господарства в стародавні часи історичні періоди: древній період (IV тис. до н.е. - 476 рік н.е.); період середньовіччя (V-XV віки н.е.); новий час (XVI ст. - початок XX ст.). Взаємозв'язок розвитку туризму з розвитком готельного господарства. Відкриття нових земель в Європі та інших континентах світу і вплив цього процесу на будівництво різних засобів розміщення. Перші готелі в Стародавній Греції, Римі, Сумерії, Ірані, Єгипті та їх особливості.

Історія розвитку світового готельного періоду християнської ери. Значення релігії різних народів на розвиток готелів. Особливості розвитку готелів в Європі, Азії, Африці, Західному Сибірі, Індії тощо. Значення обміну між містами та розвитку торговельних зв'язків на становлення готельного господарства.

Вплив науково-технічного прогресу на розвиток туризму і засобів розміщення. Поява перших об'єднань готелів і їх подальший розвиток. Розширення подорожей на водному, залізничному, автомобільному транспорті та виникнення нових типів готелів.

Нормативно-правова база діяльності підприємств готельного господарства в Україні, створення технологічних і соціальних нормативів впровадження сучасних готельних технологій.

Тема акцентує увагу на таких аспектах: визначення типу підприємства; визначення та присвоєння категорії; вимоги до організації (технічне оснащення, технологічний процес, якість) надання основних та додаткових послуг; правила користування готелями.

Опрацювання таких документів: міждержавні стандарти, нормативно-правові і нормативно-експлуатаційні документи, класифікаційні стандарти, декрети Кабінету Міністрів України, Правила обов'язкової сертифікації готельних послуг, Правила користування готелями і надання готельних послуг в Україні.

Тема 3. Історія розвитку готельного господарства України

Історія розвитку готельного господарства в стародавній Русі. Період татаро-монгольського іґа та визвольних війн стародавньої Русі. Початок розвитку засобів розміщення «ямб», «ямів», значення

«Ямського наказу» для організації «ямів», постійних і гостинних дворів. «Чумацький шлях» - як основа для будівництва корчм, зимівників козаків.

Розвиток готельного господарства України як одного із основних центрів торговельних шляхів, що стояли на перехресті до Польщі, Кримського ханства, Молдови, Туреччини, Греції, країн Східної та Західної Європи.

Туризм як основа сучасної індустрії гостинності. Готельна база світу по регіонах: Африка, Америка, Східна Азія і район Тихого океану, Європа, Близький Схід; залежність її від тенденцій розвитку туризму. Найбільші готельні об'єднання світу: готельні корпоративні компанії, незалежні готельні компанії, компанії, що спеціалізуються на наданні управлінських послуг.

Тенденції розвитку світового готельного господарства: створення великих готельних

об'єднань в Азії, Карибському басейні, освоєння нових регіонів міжнародними готельними ланцюгами, розширення франчайзингових угод на управління в готельному секторі, розробка національних програм туристичної сфери країни, глибока сегментація туристичного ринку за рахунок створення нових типів готелів, що призначені, для конкретної категорії населення, динаміки готельних тарифів на різні види послуг. Характеристика факторів, що позитивно впливатимуть на розвиток світової готельної індустрії.

Основні напрями удосконалення організації роботи готельного господарства України.

Тема 4. Сучасний стан і тенденції розвитку готельного господарства

Найбільші готельні об'єднання світу: інтегровані готельні ланцюги, консорціуми незалежних готелів, компанії, що спеціалізуються на наданні управлінських послуг. Їх вплив на тенденції в архітектурні, будівництві, оснащенні засобів розміщення. Шляхи інтеграції України в міжнародні готельні ланцюги.

Тенденції створення нових типів готелів, що призначені, для конкретної категорії населення, будівлі незвичайних готелів. Характеристика факторів, що позитивно впливатимуть на розвиток світової готельної індустрії.

Тема 5. Діяльність органів і служб стандартизації України в галузі готельного бізнесу

Принципи роботи органів і служб стандартизації в Україні в галузі туризму, порядок розробки, затвердження та реєстрація стандартів, загальні вимоги до стандартів. Значення та основи функціонування Державної системи стандартизації, сутність уніфікації, спеціалізації, взаємозамінності, розвиток вітчизняних систем стандартів, методичні принципи комплексної стандартизації, положення випереджувальної стандартизації.

Категорії стандартів: державні (ДСТУ), галузеві (ГСТУ), стандарти науково-технічних та інженерних товариств і спілок України (СТТУ), технічні умови (ТУУ), стандарти підприємств (СТП) і види стандартів: основоположні; на продукцію і послуги; на процеси; методи контролю (випробувань, вимірювань, аналізу), інформаційні показники стандартів.

Тема 6. Організаційно - правові форми та форми власності закладів готельного господарства

Заходи здійснення переходу від монополії держави на привласнення засобів і результатів виробництва і на управління ним до різноманітних форм власності. Різні форми власності засобів розміщення в Україні: державна, комунальна, приватна, державно-корпоративна, комунально-корпоративна, змішана, іноземна, колективна. Особливості трактування форм власності в різних державних актах. Класифікатор форм власності.

Характеристика організаційно-правових форм суб'єктів підприємницької діяльності в готельному господарстві. Форми управління підприємствами готельного господарства. Форми об'єднань готельних підприємств, Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання в засобах рекреаційної діяльності.

Тема 7. Типологія підприємств готельного господарства

Поняття типізації. Фактори, що впливають на типізацію готельних підприємств: місцезнаходження, функціональне призначення, термін перебування, режим експлуатації, рівень обслуговування, вік подорожуючих, мета подорожі.

Вплив мети подорожі на функціональне призначення закладу. Транзитні готелі - їх призначення, розташування та форми власності. Ділові готелі, курортні готелі, готелі для сімейного відпочинку, спортивні, туристичні... - їх призначення та місцезнаходження. Загальні та специфічні функціональні вимоги до готелів кожного типу.

Функціональні особливості підприємств: умови для відпочинку і спортивних розваг; організація конференц-послуг; послуг торгівлі; можливостями гнучкої зміни місткості

номерного фонду; особливостями організації приміщень для ігор дітей; лікувально-оздоровчі процедури. Закордонний досвід типізації готелів.

Тема 8. Характеристика підприємств готельного господарства для відпочинку

Туристично-екскурсійні готелі (туристичні, готелі для масового туризму) для туристів з пасивним засобами пересування, їх місцезнаходження, строк перебування туристів, особливості структури приміщень.

Туристично-спортивні готелі – особливості їх місцезнаходження. Функціональні особливості готелів даного типу: наявність приміщень туристично-спортивного обслуговування та спортивно-оздоровчого призначення, наявність трас, споруд, що відповідають вимогам маршруту, створення умов для медичного, профілактично-лікувального обслуговування. Особливості функціонування готелів для спортсменів, що займаються окремими видами спорту. Готелі для сімейного відпочинку.

Спеціалізовані туристичні готелі – їх призначення, місцезнаходження. Характеристика і призначення мотелів, кемпінгів. Види ротелів, основне їх призначення і характеристика. Ботелі і ботокемпінги, їх призначення, місцезнаходження, організація приміщень для ночівлі та відпочинку. Особливості організації флайтелів — готелів для любителів авіаційного спорту.

Функціональні особливості підприємств: особливостями умов для відпочинку і спортивних розваг; організацією харчування; послугами торгівлі; можливостями гнучкої зміни місткості номерного фонду; особливостями організації приміщень для ігор дітей.

Тема 9. Характеристика лікувально-оздоровчих підприємств готельного господарства

Вимоги до лікувально-оздоровчих підприємств готельного господарства та їх основні типи: санаторії; пансіонати; бази та табори відпочинку; будинки відпочинку; сільські туристичні будинки; профілакторії.

Організаційні питання порядку комплектації кадрового забезпечення, організації матеріально-технічної бази, врахування екологічних вимог.

Тема 10. Сучасний підхід до класифікації підприємств готельного господарства

Основні принципи та загальні підходи до класифікації підприємств готельного господарства в різних країнах Європи, Америки, Азіатських країн.

Характеристика основних вимог до класифікації готелів, розроблених секретаріатом ЮНВТО в 1989 р.: до навколишньої території, будівель, якості устаткування і обладнання, організації номерного фонду, громадських і допоміжних приміщень, обслуговуючого персоналу тощо. Причини необхідності в класифікації готельних господарств.

Характеристика найбільш розповсюджених систем класифікації готельних господарств. Критерії класифікації готельного господарства України. Головний критерій, що визначає категорію готелю.

Підходи до розробки документів, які встановлюють класифікацію і порядок її наступного проведення, які притаманні для міжнародної та вітчизняної практики.

Комфорт – якісна характеристика номера. Значення функціонального, екологічного, естетичного комфорту для внутрішнього простору готелю.

Комплексність наданих послуг: інформаційні, комунальні, комунально-побутові, медичні, торговельні, фінансово-банківські, культурно-оздоровчі, туристично-екскурсійні, спортивні, рекреаційні тощо.

Вимоги до персоналу як один із важливіших критеріїв, що визначають категорію готелю.

Тема 11. Класифікація підприємств готельного господарства України

Основа класифікації готельного господарства України — міжнародна система «зірок».

Єдині вимоги до всіх типів готелів, їх характеристика. Особливості загальних вимог до готельних господарств, що розташовані в рекреаційних зонах і зонах відпочинку.

Класифікація готельних господарств з урахуванням мінімальних вимог до певної категорії. Категорійність номерного фонду. Характеристика основних вимог до категорій номера: вища, перша, друга, третя, четверта. Порядок встановлення категорійності номера. Характеристика основних вимог до готелів від 5* зіркових до 1* зіркових.

Порядок проведення атестації готельного господарства. Органи, що мають право на проведення атестації готелю, порядок їх затвердження і умови роботи.

Документальне оформлення атестації готельного господарства і строки розгляду їх в постійно діючих комісіях. Умови переатестації в готельних господарствах України.

Тема 12. Архітектура та інтер'єр у готельному господарстві

Архітектурні рішення об'єктів підприємств готельного господарства: архітектура, стиль, ландшафтна архітектура, антропогенний ландшафт, інтер'єр.

Принципи організації внутрішнього простору, функції та елементи інтер'єр в приміщеннях засобів розміщення.

Інтер'єр як художня композиція. Основні методи створення художньої композиції, що застосовуються в створенні інтер'єрного простору приміщень: масштаб, тектоніка, єдність підпорядкування, співвідношення форм за різними характеристиками, ілюзорне сприйняття простору.

Тема 13. Функціональна організація приміщень підприємств готельного господарства

Склад і кількість приміщень будь-якого засобу розміщення залежить від його типу і місткості.

Основне призначення приміщень готельного господарства. Схеми функціональної організації приміщень залежно від місткості: малої та великої. Розподіл приміщень готельного господарства на групи: житлова; адміністрації; вестибюльна; громадського призначення; господарського і складського призначення; культурно-масового та спортивно- рекреаційного обслуговування. Склад приміщень залежно від груп та їх основне призначення: приміщення житлової групи; приміщення адміністративної групи; приміщення вестибюльної групи; приміщення ресторанного господарства; приміщення господарського і складського призначення; приміщення культурно-масового та спортивно-рекреаційного обслуговування.

Тема 14. Організація приміщень житлової групи

Приміщення, що входять до житлової групи. Номер як окреме приміщення для тимчасового помешкання. Основні елементи номера. Типи номерів. Характеристика різних типів номерів. Основні вимоги до організації номерного фонду. Приміщення для побутового обслуговування, їх основне призначення, обладнання. Склад приміщень: комплекс приміщень, що надають побутові послуги мешканцям готелю, приміщення обслуговуючого персоналу, приміщення для притирального інвентарю, санвузол для персоналу. Коридори - важливий комунікаційний вузол. Основні вимоги до коридорів. Хол - поверховий комунікаційний вузол, його призначення, обладнання, варіанти організації холів залежно від функціонального призначення.

Принцип пропорційності розподілу загальної площі номера між приміщеннями різного призначення.

Приміщення для побутового обслуговування на поверхах, їх просторова організація залежно від кількості функціональних зон.

Тема 15. Організація нежитлових груп приміщень підприємства готельного господарства

Організація приміщень адміністрації. Основні види приміщень адміністрації готельного господарства, їх розташування. Використання сучасного обладнання для проведення нарад, зборів, неофіційних прийомів, експозицій тощо. Побутові приміщення для обслуговуючого персоналу готельного господарства, їх призначення, обладнання і вимоги до організації.

Організація приміщень вестибюльної групи. Характеристика основних функцій, приміщень вестибюльної групи та їх зонування. Характеристика зон вертикальних і горизонтальних комунікацій. Організація і обладнання приміщень вестибюльної групи.

Приміщення господарського і складського призначення, їх склад.

Приміщення і підприємства побутового обслуговування мешканців готельного господарства: перукарні, пункти дрібного ремонту речей, медичний пункт та ін. Основне призначення приміщень, їх організація, обладнання та розміщення.

Приміщення культурно-масового та спортивно-рекреаційного обслуговування. Організація і обладнання приміщень культурно-масового призначення. Приміщення спортивно-рекреаційного обслуговування в межах будівлі готельного господарства і прилеглий до нього території.

Тема 16. Технологія прийому та розміщення туристів у засобах розміщення

Сутність технологічного процесу виробництва готельних послуг – «прибуття – проживання – виїзд». Порядок оформлення туриста при прийомі в готель. Анкета прибулого в готель. Картка гостя – документ на право входу в готель. Картка руху ліжко-діб, що ведеться адміністратором. Список прибулих і мешканців на поверсі. Порядок оформлення плати за помешкання. Список осіб, які проживали – готелі. Варіант невикористаного авансу за помешкання. Касовий звіт за добу. Порядок оформлення за додаткове ліжко, за продовження перебування в номері, за переселення в інший номер. Порядок оформлення туристичних груп. Порядок оформлення виїзду гостя.

Автоматизація процесу прийому і розміщення туристів у готелі. Система бронювання і резервування місць у готелях. Автоматизація робочого місця порт'є: порядок поселення, вибір місця і номера для помешкання, порядок бронювання і резервування місць, індивідуальне та групове поселення, список мешканців готелю на дату, порядок розрахунку в іноземній і національній валюті, кошторис надання основних і додаткових послуг, касовий звіт за добу, порядок пошуку мешканця готелю за прізвищем, країною, номером помешкання, формами оплати послуг, архівами даних. Автоматизація робочого місця касира. Організація робочих місць служби прийому і розміщення з використанням технологічних процесів у роботі готельного господарства.

Тема 17. Організація роботи поверхового персоналу готелю

Персонал, який забезпечує приймання і обслуговування на поверсі, його обов'язки і посадові інструкції.

Функції поверхової служби: забезпечення обслуговування туристів в номерах, виконання санітарно-гігієнічних вимог по утриманню житлових приміщень, забезпечення належного рівня комфорту, надання побутових послуг тощо. Підготовка номерів до заселення. Приймання і розміщення проживаючих.

Вимоги до обслуговуючого персоналу в індустрії гостинності в різних категоріях готелів.

Тема 18. Організація надання додаткових послуг у підприємстві готельного господарства

Побутове обслуговування мешканців готелю — невід'ємна частина готельного сервісу. Основні послуги, що надаються безкоштовно: виклик швидкої допомоги, лікаря і доставка ліків; користування медичною аптечкою першої допомоги; доставка в номер або вручення персоналом готелю особистої кореспонденції; збереження ручного багажу;

збереження цінностей та грошей, що здаються за описом. Додаткові платні послуги. Організація послуг щодо прання, прасування, дрібного ремонту одягу та речей мешканців тощо. Порядок користування предметами культурно-побутового призначення і господарчого призначення в готельних господарствах.

Організація транспортного обслуговування. Організація автотранспорту за рахунок туру, порядок замовлення транспорту, вимоги до транспортних засобів і водіїв. Організація автотранспортного обслуговування туристів залежно від класу турів. Організація обслуговування туристів, що подорожують на власному транспорті, укладення договору на прийом автотуристів, надання умов щодо обслуговування автомобілів у мотелях і кемпінгах. Надання готельними господарствами автомобілів напрокат. Організація автотранспортного господарства при готелях. Організація обслуговування автотранспортними засобами іноземних туристів.

Тема 19. Культура обслуговування в готельному господарстві

Суть психології обслуговування в готельному господарстві. Основні принципи спілкування персоналу з мешканцями готелю. Поняття культури обслуговування, норми поведінки людей у процесі спілкування. Основні вимоги до працівників готельного господарства: свідомість, дисципліна, відповідальність, професіоналізм, організованість, їх значення. Фактори, що впливають на результат якості обслуговування, – безпека; постійність; поведінка; повнота; умови; доступність; час. Естетика

готельного виробництва — створення максимальних зручностей для мешканців і умов для праці персоналу. Культура поведінки працівників готелю: етикет, ввічливість, скромність, коректність, тактичність, манери, жести, рухи, вимоги до одягу, косметики. Культура мови; основні та важливі для готельної професії правила.

Тема 20. Технологія прибиральних робіт у житлових групах приміщень

Види технологічних циклів: основний, обслуговуючий, допоміжний. Технологічні операції та їх послідовність при здійсненні прибиральних робіт (за індивідуальною чи бригадною формами роботи покоївок). Види прибиральних робіт. Підготовка поверхів до заселення. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання житлових приміщень. Матеріали, механізми та інвентар, що застосовуються під час прибирання. Технологія здійснення прибирання житлової частини номеру. Технологія здійснення прибирання сан. вузлів. Техніка безпеки при проведенні прибирання. Дії персоналу готелю у випадках пожежі. Поведінка персоналу в екстремальних ситуаціях.

Тема 21. Організація виїзду з готелю

Організація виїзду із номерів. Прийом номера персоналом у споживачів готельних послуг.

Порядок складання актів на відшкодування збитків готельного майна і актів на збуті речі. Технологічний взаємозв'язок вестибюльної і поверхової служб в питаннях заїзду і виїзду споживачів готельних послуг.

Орієнтовний перелік питань

1. Сутність категорії «організація».
2. Організація виробництва (підприємства) ГГ: суть і завдання.
3. Організація виробництва послуг та їх роль в сучасній економіці.
4. Історія розвитку світового готельного господарства.
5. Нормативно-правове регулювання готельної індустрії.
6. Підтримка готельного бізнесу: міжнародний досвід.
7. Зародження готельної справи в Україні.
8. Виникнення в Україні перших гостьових підприємств.
9. Готельні підприємства м. Києва.

10. Розвиток готельної справи на західноукраїнських землях.
11. Сутність інтегрованих готельних ланцюгів, консорціуми незалежних готелів, компанії, що спеціалізуються на наданні управлінських послуг.
12. Тенденції розвитку: нові технології, глобалізація пропозиції та попиту, індивідуалізація обслуговування.
13. Шляхи інтеграції України в світове господарство.
14. Законодавчі акти, що регулюють діяльність готельного господарства.
15. Регулювання діяльності приватних закладів тимчасового розміщення.
16. Засоби державного регулювання - сертифікація та стандартизація, ДСТУ, застосування нормативів, технічних умов та регламентів.
17. Правила користування готелями та аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг.
18. Регулювання діяльності рекреаційних закладів.
19. Характеристика організаційно-правових форм та форм власності суб'єктів господарювання в готельному господарстві.
20. Форми управління підприємствами готельного господарства.
21. Форми об'єднань готельних підприємств.
22. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання в засобах рекреаційної діяльності.
23. Колективні і індивідуальні засоби розміщення готельного типу
24. Засоби розміщення не готельного типу
25. Засоби розміщення рекреаційної діяльності
26. Фактори, що впливають на типізацію засобів розміщення
27. Типи та види підприємств готельного господарства для відпочинку.
28. Загальна характеристика та особливості підприємств для відпочинку у готельному господарстві.
29. Функціонування лікувально-оздоровчих підприємств готельного господарства.
30. Існуючі різновиди лікувально-оздоровчих підприємств в готельному господарстві та їх особливості.
31. Історичні підходи до класифікації готелів.
32. Основні принципи, які закладені в класифікацію підприємств готельного господарства.
33. Загальні вимоги до підприємств готельного господарства.
34. Вимоги до різних категорій готелів України.
35. Структура сучасного ринку засобів розміщення.
36. Характеристика індивідуальних та колективних засобів розміщення.
37. Критерії класифікації засобів розміщення.
38. Класифікація засобів розміщення за рівнем комфорту за кордоном.
39. Основні терміни та їх визначення.
40. Основні архітектурні стилі.
41. Інтер'єр. Основні поняття і вимоги.
42. Інтер'єр як художня композиція.
43. Меблі в інтер'єрі підприємств готельного господарства.
44. Декоративне мистецтво в художньому оформленні в готельному приміщенні.
45. Кольорове рішення в інтер'єрі приміщень.
46. Фактори, що визначають кількісно-якісний склад приміщень у підприємстві готельного господарства.
47. Розподіл приміщень у підприємствах готельного господарства на групи.
48. Функціональна організація приміщень.
49. Склад приміщень, що належать до житлової групи.
50. Характеристика типів та категорій номерів.
51. Склад приміщень побутового обслуговування.
52. Характеристика та основні вимоги до коридорів, холів.

53. Організація приміщень адміністративної групи.
54. Організація приміщень вестибюльної групи.
55. Організація приміщень культурно-масового та спортивно-рекреаційного призначення.
56. Приміщення господарського і складського призначення.
57. Нормативна та експлуатаційна документація служби приймання та обслуговування.
58. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, їх значення.
59. Форми документів суворої звітності.
60. Правила внутрішнього трудового розпорядку готелю.
61. Посадові обов'язки працівників СПО (служба приймання та обслуговування).
62. Функціональні обов'язки адміністратора.
63. Функціональні обов'язки консьєржа готелю.
64. Функціональні обов'язки порт'є готелю.
65. Функціональні обов'язки оператора автоматизованого розрахунку.
66. Функціональні обов'язки швейцара.
67. Стандарт роботи працівників СПО (служба приймання та обслуговування).
68. Бронювання основних та додаткових послуг в готелі.
69. Порядок розміщення споживачів готельних послуг.
70. Склад та функції поверхової служби готелю.
71. Вимоги до обслуговуючого персоналу готелю.
72. Функціональні обов'язки працівників поверхової служби готелю.
73. Організація надання додаткових послуг.
74. Організація надання послуг харчування в засобах розміщення.
75. Організація торгівельно-побутових послуг в засобах розміщення.
76. Організація послуг бізнес-центрів і конференц-залів в засобах розміщення.
77. Організація транспортних послуг в засобах розміщення.
78. Організація екскурсійних послуг в засобах розміщення.
79. Організація рекреаційних послуг в засобах розміщення: лікувально-профілактичних, спортивно-оздоровчих, видовищно-розважальних, інформаційно-пізнавальних.
80. Значення інформаційного обслуговування для підвищення рівня готельного сервісу.
81. Характеристика та організація інформаційних послуг.
82. Поняття культури обслуговування, норми поведінки людей у процесі спілкування.
83. Корпоративна культура та програми лояльності
84. Організація готельного номеру та його обслуговування.
85. Роботи з прибирання у приміщеннях готелю.
86. Матеріали для робіт з прибирання, інвентар, механізми, обладнання.
87. Технологічний взаємозв'язок вестибюльної та поверхової служб готелю з питань виїзду гостей.
88. Технологія прийому номера у проживаючих.
89. Складання актів на забуті речі та пошкодження готельного майна.

МАРКЕТИНГ У ТУРИЗМІ

Тема 1. Зміст, завдання та цілі маркетингу туризму

Сучасна теорія туристського маркетингу. Схема організації діяльності туристської компанії в умовах застосування концепції маркетингу. Соціально-етичний маркетинг.

Принципи туристського маркетингу. Цілі туристського маркетингу. Класифікація цілей туристського маркетингу. Функції туристського маркетингу. Маркетинг - мікс. Управління диференціацією. Контроль якості обслуговування. Надання максимально широкого вибору турпродуктів. Стадії процесу покупки конкретного туристського продукту.

Тема 2. Основи маркетингу туристичного продукту

Суть, цілі і завдання маркетингу. Турпродукт. Туристський ринок. Основні види ринку: споживчий, ринок виробників, ринок посередників, ринок державних установ, міжнародний ринок. Туристський маркетинг. Визначення поняття «послуга». Типи послуг в індустрії туризму. Характеристика туристських послуг: невідчутність, невіддільність, непостійність якості, недовговічність, відсутність володіння. Оцінка й аналіз циклічності і сезонності туристського ринку. Циклічність ринку. Сезонність на ринку. Завдання туристського маркетингу. Концепція туристського маркетингу.

Тема 3. Поняття маркетингового дослідження

Планування маркетингових досліджень. Розробка концепції дослідження. Кабінетні маркетингові дослідження. Маркетингові посередники. Польові дослідження ринку. Анкетування. Спостереження. Експеримент. Види маркетингової інформації. Первинна та вторинна інформація. Переваги та недоліки первинної та вторинної інформації.

Тема 4. Принципи проведення маркетингових досліджень

Класифікація маркетингових досліджень. Процес маркетингових досліджень. Визначення проблеми. Розробка підходу до вирішення проблеми. Розробка плану дослідження. Польові роботи або збирання даних. Підготовка даних і їх аналіз. Підготовка звіту і його презентація. Використання Інтернету і комп'ютера. Чинники зовнішнього і внутрішнього середовища. Поведінка покупців. Законодавче середовище. Економічне середовище. Маркетингові й технологічні новинки туристської компанії. Управлінські проблеми. Проблеми маркетингового дослідження. Компоненти проведення маркетингових досліджень. Аналітична модель. Вербальна модель. Графічна модель. Математична модель. Пошукові питання. Гіпотеза. Маркетингові дослідження цін. Ціна. Цінова конкуренція. Головні напрямки проведення маркетингових досліджень цін. Чинники, що визначають чутливість споживачів до цін. Попит. Цінова еластичність. Маркетингові дослідження турпродукту. Дослідження пропонованого турпродукту. Вивчення пропозицій щодо нового турпродукту. Аналіз перспектив бізнесу. Дослідження чинників успіху нового турпродукту. Перспективи маркетингових досліджень.

Тема 5. Маркетингова інформаційна система туристичного підприємства

Критерії якості інформації: репрезентативність; достовірність і точність; надійність; своєчасність і актуальність; повнота і змістовність; корисність і відповідність суті справи; доступність і лаконічність; коректність у юридичному аспекті. Узагальнена структура інформаційного поля маркетингової інформаційної системи туристської компанії. Показники аналізу діяльності туристської компанії в сфері маркетингу. Формування бази даних. Структура маркетингової інформаційної системи туристської компанії. Складові маркетингової інформаційної системи туристської компанії. Можливості блоків. Бази даних. Процес створення бази даних туристської компанії. Суть і призначення маркетингової інформації.

Основні принципи туристського маркетингу. Організаційно-економічні принципи.

Інформаційно-технологічні принципи. Методи формування функціональної частини маркетингової інформаційної системи: точні (оптимізаційні), експертні, евристичні. Структуризація маркетингової інформації. Вплив інформації на маркетингові рішення. Методи й моделі ухвалення маркетингових рішень у туристських компаніях. Економічний ефект від використання інформації.

Тема 6. Маркетингові дослідження конкурентного середовища

Аналіз конкуренції. Орієнтація на конкурента. Конкурентна перевага. Аналіз конкурентів. Конкурентні стратегії. Бар'єри при входженні на ринок. Бар'єри при виході з ринку. Економія масштабів. Звичка до марки турпродукту. Фінансові витрати. Витрати на нові основні фонди. Доступ до мережі просування турпродукту. Доступ до системи постачання на ринку. Відсутність досвіду створення даного виду турпродукту. Визначення цілей конкурентів.

Ринковий лідер. Види оборонної стратегії: позиційна оборона, флангова оборона, попереджуюча оборона, оборона з контрнаступом, мобільна оборона, стискаюча оборона. Ринковий претендент. Атакова стратегія: фронтальна атака, флангова атака, атака з оточенням, обхідна атака, партизанська атака. Ринковий послідовник. Дослідження конкурентоспроможності тур продуктів і ефективності маркетингової діяльності. Дослідження конкурентоспроможності туристської компанії в цілому. Збирання інформації про конкурентів. Дослідження і класифікація ринків. Підходи до вивчення ринків. Оцінка поточного попиту.

Якість задоволення потреб. Виявлення нинішніх і потенційних конкурентів. Маркетинговий аналіз умов конкуренції в індустрії туризму. Стратегії конкурентів. Аналіз показників діяльності конкурентів. Аналіз конкурентних стратегій на ринку. Виявлення переваг і недоліків у діяльності конкурентів. Оцінка власної конкурентної позиції туристської компанії на ринку. Найбільш поширені методики оцінки конкурентоспроможності: матричний метод і метод, заснований на теорії ефективної конкуренції.

Інформація, необхідна для аналізу позиції конкурентів. Проблеми, пов'язані зі збиранням необхідної інформації. Методики аналізу конкурентного положення компанії в індустрії туризму. Параметричні методики. Рейтингові оцінки. Ситуаційний підхід до аналізу конкуренції на ринку. Аналіз стратегій конкурентів. Оцінка сильних і слабких сторін конкурентів. Оцінка спектра можливих реакцій конкурентів. Вибір конкурентів, яких слід атакувати і яких слід уникати. Аналіз споживчої цінності.

Конкурентні стратегії. Функціональна перевага. Тісний зв'язок із споживачем. Лідуюча позиція по турпродуктах. Конкурентні ходи. Стратегії туристської компанії-лідера. Розширення загального обсягу ринку. Збільшення частки ринку. Вдосконалення структури витрат. Оборона лідуючої ринкової позиції. Стратегії туристської компанії-претендента. Стратегії туристської компанії-послідовника. Стратегії туристських компаній, які обслуговують ринкову нішу.

Процес проведення бенчмаркінгу. Етапи процесу бенчмаркінгу в туристських компаніях: визначення об'єкту бенчмаркінгу, вибір партнера по бенчмаркінгу, пошук інформації, аналіз, впровадження, контроль за процесом і повторення аналізу. Аналіз і порівняння бізнес-процесів, що протікають у фірмах-лідерах і в досліджуваній туристській фірмі. Стратегічно орієнтоване бенчмаркінгове дослідження.

Тема 7. Дослідження поведінки споживача в туризмі

Споживання турпродукту. Споживач турпродукту. Процес поведінки споживача. Чинники впливу на поведінку споживача при купівлі турпродукту. Правильне розуміння поведінки споживачів. Процес купівлі. Етапи, які проходить покупець при ухваленні придбання покупки. Усвідомлення потреби. Пошук інформації. Оцінка варіантів. Модель оцінки очікувань при виборі покупки. Рішення про купівлю. Реакція на покупку. Ухвалення

рішення про купівлю нового турпродукту. Індивідуальні відмінності покупців у становленні до нового турпродукту.

Споживча цінність. Сукупна споживча цінність. Сукупні споживчі витрати. Ступінь задоволення очікувань споживачів. Вимірювання ступеня задоволеності споживачів за допомогою опитувань. Аналіз причин втрати споживачів. Надання споживчої цінності і забезпечення відповідного рівня задоволення. Система надання цінності. Необхідність утримання споживачів. Маркетинг взаємовідносин. Рівні взаємовідносин із споживачами: основний, реагуючий, відповідальний, активний, партнерський. Вивчення системи цінностей споживачів. Підходи до вивчення споживачів. Взаємовідносини зі споживачами.

Тема 8. Сегментація ринку в туризмі

Головна мета сегментації. Сегмент туристського ринку. Цільовий сегмент. Сегментація туристського ринку за критеріями й ознаками. Географічна сегментація. Демографічна сегментація. Геодемографічна сегментація. Психографічна сегментація. Орієнтації споживачів. Сегментація на психографічні типи споживачів за стилем життя. Сегментація за типом поведінки. Сегментація по відношенню до туристської компанії та її пропозицій. Сегментація туристського ринку по групах турпродуктів. Сегментація туристського ринку за конкурентами.

Принципи сегментації. Методи сегментації. Визначення можливих ознак сегментації. Проведення анкетування. Визначення «придатних» ознак сегментації. Виділення сегментів. Формування сегментів. Критерійна оцінка перспективних сегментів. Переваги сегментації.

Тема 9. Диференціювання та позиціонування тур продукту на туристському ринку

Вибір стратегії охоплення ринку. Чинники вибору стратегії охоплення ринку. Ресурси туристської компанії. Ступінь однорідності турпродукту. Етапи життєвого циклу диференційованого турпродукту. Ступінь однорідності ринку. Маркетингові стратегії конкурентів. Оцінка ризику. Технологічний ризик. Ринковий ризик. Стратегічний ризик. Ключові чинники успіху диференціації.

Принципи виведення диференційованих тур продуктів на ринок. Заходи щодо аналізу комплексмаркетингу. Аналіз власного потенціалу туристської компанії. Аналіз конкурентів. Аналіз цільового ринку. Аналіз макросередовища. Аналіз сильних і слабких сторін. Аналіз диференційованого турпродукту. Створення брендингу диференційованого турпродукту.

Пошук ідей диференційованих турпродуктів. Селекція ідей диференційованих турпродуктів.

Економічний аналіз ідей диференційованого турпродукту.

Позиціонування. Основні типи, умови та план позиціонування турпродукту. Стадії визначення поточного позиціонування. Визначення конкурентів туристського ринку. Визначення характеристик відповідних турпродуктів. Позиціонування турпродукту в свідомості споживача. Доведення і представлення вибраної позиції споживачам. Стратегії позиціонування. Зміцнення існуючих позицій. Поступове репозиціонування. Радикальне репозиціонування. Типи репозиціонування турпродукту. Витіснення конкурентів із займаної позиції. Суб'єктивне й об'єктивне позиціонування. Перспективні напрями позиціонування.

Помилкові способи позиціонування. Поверхневе позиціонування. Однобоке позиціонування. Неоднозначне позиціонування. Спекулятивне позиціонування. Вибір і реалізація стратегії позиціонування. Вибір найперспективніших конкурентних переваг. Відмітні особливості турпродукту при позиціонуванні. Роль диференціації в позиціонуванні.

Тема 10. Маркетингова збутова стратегія туристичних підприємств

Формування збутової стратегії туристичними підприємствами. Канали збуту туристичного продукту. Вибір посередників та напрямки співпраці з ними. Комплекс заходів

щодо формування маркетингової збутової стратегії. Роль збуту в маркетинговій діяльності. Розробка і реалізація збутової стратегії. Вибір каналів збуту. Вибір посередників і визначення прийнятної форми роботи з ними. Збутова стратегія. Етапи процесу розробки збутової стратегії. Визначення зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на організацію збутової мережі. Вибір каналів збуту (розподілу) і методів управління ними. Основні показники для аналізу функціонування збутової мережі: обсяги реалізації, витрати на підтримку обраних каналів розподілу, швидкість звертання, швидкість і якість обслуговування споживачів, дотримання встановлених стандартів, методів і технологій обслуговування й ін. Канали збуту туристичного продукту. Принцип вертикальних маркетингових систем (ВМС). Типи вертикальних маркетингових систем. Агентська угода. Ексклюзивна агентська угода. Ліцензійна угода. Франшиза. Вибір посередників та напрямки співпраці з ними. Критерії вибору посередників для каналу збуту. Інтенсивний розподіл. Ексклюзивний розподіл. Селективний розподіл.

Орієнтовний перелік питань

1. Сутність та цілі маркетингу туризму.
2. Функції маркетингу в туризмі.
3. Основні фактори зовнішнього середовища маркетингу.
4. Становлення і розвиток туристичного маркетингу.
5. Основні фактори появи та розвитку туристичного маркетингу.
6. Принципи маркетингу.
7. Етапи маркетингових досліджень.
8. Головні напрямки маркетингових досліджень в туризмі.
9. Маркетингова інформація та її види.
10. Значення маркетингової інформації в туризмі.
11. Критерії класифікації маркетингової інформації в туристичній сфері.
12. Основні методи збору маркетингової інформації.
13. Способи маркетингових досліджень, що використовують в туристичній галузі.
14. Аналіз сегментації споживачів готельних послуг.
15. Сутність маркетингової інформаційної системи.
16. Критерії якості інформації.
17. Маркетингова інформаційна система рекреаційно-туристичного підприємства.
18. Методи формування функціональної частини маркетингової інформаційної системи.
19. Планування маркетингової діяльності в туризмі.
20. Аналіз ситуації на ринку туристичних послуг.
21. Можливості збуту туристичного продукту.
22. Характеристика цільового сегменту ринку туристичних послуг.
23. Специфічні чинники впливу на діяльність туристичної фірми (групи захисту прав споживачів, активісти охорони зовнішнього середовища).
24. Маркетингові стратегії. Способи реалізації стратегії на практиці.
25. Контроль маркетингової діяльності в туризмі.
26. Туристичні послуги та їх правове забезпечення.
27. Процес укладення туристичного договору.
28. Розробка туристичного продукту.
29. Канали збуту туристичних послуг.
30. Зовнішні фактори, які впливають на туризм і туристичну індустрію.
31. Внутрішній туризм та міжнародний туризм.
32. Види туристичної діяльності за метою туру, географічним принципом, кількістю учасників туру і способом пересування туристів.
33. Аналіз пропозиції туристичних послуг туристичних компаній України за географічною ознакою.

34. Організація туристичної діяльності в Україні.
35. Контроль маркетингу туристичного підприємства.
36. Реалізація концепції маркетингу на туристичному підприємстві.
37. Основні варіанти організаційних структур відділу маркетингу на туристичному підприємстві.
38. Функціональна організація служби маркетингу.
39. Основні принципи побудови організації маркетингової служби туристичного підприємства.
40. Система маркетингового контролю.
41. Поняття і фази маркетингового управління.
42. Реклама і просування послуг.
43. Управління маркетингом в індустрії туризму.
44. Ефективні маркетингові рішення у сфері обслуговування туристів.
45. Вибір маркетингових стратегій на туристичному підприємстві.
46. Використання маркетингу у сфері туризму.
47. Світова тенденція до зростання сфери туристичних послуг.
48. Рівень використання внутрішніх рекреаційних ресурсів України.
49. Модель «Сім Р туристичного продукту».
50. SWOT-аналіз, аналіз сильних і слабких сторін, ринкових шансів і загроз.
51. Бар'єри при входженні на туристичний ринок та при виході з ринку.
52. Виявлення нинішніх і потенційних конкурентів туристичної індустрії.
53. Маркетинговий аналіз умов конкуренції в індустрії туризму.
54. Аналіз конкурентних стратегій на ринку.
55. Виявлення переваг і недоліків у діяльності конкурентів туристичної індустрії.
56. Методи оцінки конкурентоспроможності: матричний метод і метод, заснований на теорії ефективної конкуренції.
57. Чинники впливу на поведінку споживача при купівлі турпродукту.
58. Суть маркетингу тур продукту та його специфіка.
59. Життєвий цикл турпродукту.
60. Поняття, структура та складові туристичного продукту.
61. Система "А ля карт", "Табль дот", "Шведський стіл".
62. Основні види туру: пекидж-тур; інклюзив-тур.
63. Формування збутової стратегії туристичними підприємствами.
64. Канали збуту туристичного продукту.
65. Роль збуту в маркетинговій діяльності.
66. Розробка і реалізація збутової стратегії.

Структура екзаменаційного білету

Кожен екзаменаційний білет складається з 25 тестових завдань теоретичного і практичного характеру. Питання формуються шляхом автоматичного відбору з переліку завдань з кожної навчальної дисципліни, винесеної для складання фахового вступного випробування. Екзаменаційні білети містять питання приблизно однакового рівня складності та є рівнозначними.

Критерії оцінювання вступного випробування

Фахове вступне випробування на здобуття ОС «магістр» оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Відповідно до структури екзаменаційного білету, кожна правильна відповідь оцінюється у 4 бали, максимальна кількість балів за правильні відповіді – 100 (200) (25 завдань по 4 бали за правильну відповідь).

Рекомендована література СУЧАСНІ РІЗНОВИДИ ТУРИЗМУ

1. «Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України. Туристичний вісник. 2004. №1.
2. Агафонова Л. Г., Агафонова О. Є. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб.К. : Знання України, 2002. 358 с.
3. Алієва-Барановська В. М., Дахно І. І. Міжнародний туризм: навч. посібник-довідник. К. : «Центр учбової літератури», 2012. –344 с.
4. Бабарицька В. К., Малиновська О. Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту : навч. посіб. Вид. 2- ге, перероб. та допов. К. : Альтерпрес, 2008. 230 с.
5. Волошин О., Капрук І., Малинович Л., Сварник М. Сільський відпочинок для неповносправних: посібник. Львів : Ліга-Прес. 2011. 232 с.
6. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2009. 301 с.
7. Дмитрук О. Ю., Дмитрук С. В. Екотуризм: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2009. 358 с.
8. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. 2- вид., перероб. та допов. Київ : Альтерпрес, 2008. 280 с.
9. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посібник. К. : Знання, 2011. 334 с.
10. Любіцева О.2О. Бабарицька В.К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 335 с.
11. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. : навч. посіб. К. : Центр учбової л-ри, 2007. 424 с.
12. Організація туризму: підручник / І.М. Писаревський, С.О. Погасій, М.М. Поколюдна та ін.; за ред. І.М. Писаревського. Х. : ХНАМГ, 2008. 541 с.
13. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Зелений туризм. К. : Знання, 2008. 271 с.
14. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2007. 431 с.
15. Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / Передмова В. М. Литвина. К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. 372 с.
16. Грабар М.В., Сіденко Н.О. Ревайлдінг: ідеологічні засади та перспективи розвитку через туристичну діяльність. Причорноморські економічні студії. 2019. № 45. С. 109-113. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.45-20>
17. Грабар М.В. Перспективи розвитку автомобільного туризму в умовах наслідків COVID-19. «Бізнес-навігатор». 2020. Випуск 3 (59). С. 13-18. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.59-2>
18. Грабар М. В., Кашка М.Ю. Аюрведа як перспективний напрям розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Науковий погляд: економіка та управління. №1 (71). 2021. С.12-16 DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-71-2>
19. Грабар М. В., Кашка М.Ю., Іваниця С.М. Сучасні перспективи розвитку «темного» туризму. «Інтелект ХХІ». №2. 2021. С. 18-21
20. Грабар М. В., Кашка М. Ю., Пригара О. В. Методи використання лікувально-оздоровчого туризму на практиці. Агросвіт. 2021. № 15. С. 44–50. DOI: [10.32702/2306-6792.2021.15.44](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.15.44)
21. Грабар М. В., Кашка М. Ю., Пригара О. В. Лікувально-оздоровчий туризм: вектори розвитку в контексті інформаційних технологій індустрії 4.0. Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз міністерства юстиції України. Економічні науки. Випуск 1 (03). 2021. С. 90-96. DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2021-03.13>
22. Грабар М.В. Пригара О.В. Екологізація туризму як умова сталого розвитку. «Інтелект ХХІ». 2021. № 5. С. 16-19.

23. Грабар, М. В., Пригара, О. В., Кашка, М. Ю. Туристичний потенціал Хустського району Закарпатської області: перспективи післявоєнного розвитку. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 4. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-05-01>
24. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. К. : Грамота, 2006. 264 с.
25. Устименко Л. М. Основи туризмознавства: Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2009. 320 с.
26. Шишка В.В. Авто- і мототуризм в системі спортивно-оздоровчого туризму. Джипінг та караванінг як види туризму. Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності. 2016. С. 349-354
27. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. Дрогобич : Коло, 2010. 344 с.
28. Види туризму – зібрання електронних носіїв. URL: <http://tourlib.net/vidy.htm>
29. Всесвітня туристична організація. URL: <http://www2.unwto.org/en>
30. Українська асоціація екологічного туризму. URL: <http://uaeta.org>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН СВІТУ ТА ТУРИСТИЧНІ РЕГІОНИ

1. Атлас економічна і соціальна географія світу: 10-11 клас. – К.: ДНВП «Картографія», 2016. – 53 с.
2. Безуглий. В.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу / В.В. Безуглий, С.В. Козинець. – К.: Вид-во «Академія», 2003.
3. Бейдик О.О. Географія. Для вступників до вищих навчальних закладів / О.О. Бейдик, М.М. Падун. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
4. Вишневська О.О., Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І. Туристичне країнознавство: підручник / О. О. Вишневська, А. Ю. Парфіненко, В. І. Сідоров. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 594 с.
5. Голіков А. П. Економіка зарубіжних країн : навч. посіб. / А.П. Голіков, О.Г. Дейнека, Л.О. Позднякова, П.О. Черномаз. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 463 с.
6. Головченко В. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія : навч. посіб. / В. Головченко, О. Кравчук – К.: Нічлава, 2006. – 336 с.
7. Ігнат'єв П. М. Країнознавство. Країни Азії : навч. посіб. / П.М. Ігнат'єв– 2-е вид. Чернівці : Книги – XXI, 2006. – 423 с.
8. Економіка зарубіжних країн : підручник / А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, І.В. Бураківський. – К.: Либідь, 1996.
9. Економічна і соціальна географія світу. 10 клас : Атлас. – К.: НВП «Картографія», 2011. – 48 с.
10. Кузишин А. В. Міжнародний туризм : навч. посібник / А. В. Кузишин. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 204 с.
11. Мальська М.П. Країнознавство: теорія та практика : підручник / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Ю.С. Занько, Н.М. Ганич. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
12. Масляк П. О. Країнознавство : підручник / П.О. Масляк– К.: Знання, 2007. – 292 с.
13. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка [Текст] : підручник / Н. Е. Аванесова; Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – 223 с.
14. Соціально-економічна географія світу / за ред. С.П. Кузика. – Тернопіль, 1998.
15. Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу: Європа, Азія, Австралія та Океанія : навч. посіб. / В.І. Стафійчук, О.Ю. Малиновська. – К.: Альтпрес. – 2009. – 427 с.
16. Туристичне країнознавство: країни лідери туризму: Навч. посіб. / Під ред.: О. О. Любіцевої. – К.: Альт-прес, 2008. – 436 с.
17. Яценко Б. П. Країнознавство: основи теорії : навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. К. Бабарицька. – К.: Либідь, 2009. – 312 с.
18. Юрківський В.М. Країни світу / В.М. Юрківський. – К.: Либідь, 1999.
19. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни / В.М. Юрківський. – К.: Либідь, 2000.
20. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії / О.І. Шаблій. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.
21. Офіційний сайт Світового банку. Режим доступу: www.worldbank.org
22. Офіційний сайт Світової Торгівельної Організації. Режим доступу: www.wto.org
23. Офіційний сайт Комісії ООН з промислового розвитку ЮНІДО. Режим доступу: www.unido.org
24. Офіційний сайт корпорації British Petroleum (статистика з енергетики – Statistical Review of World Energy). Режим доступу: www.bp.com
25. Офіційний сайт ОІСА (International Organization of Motor Vehicle Manufacturers) – статистика з машинобудування. Режим доступу: www.oica.net
26. Офіційний сайт Всесвітньої організації World Steel Association (статистика з чорної металургії). Режим доступу: www.worldsteel.org
27. Офіційний сайт FAO (статистика з сільського господарства – Food and Agricultural Organization of the United Nations). Режим доступу: www.fao.org
28. Офіційний сайт компанії CNN. Режим доступу: www.money.cnn.com
29. Офіційний сайт ЦРУ США (статистика за країнами World Factbook). Режим доступу: www.cia.gov
30. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development). Режим доступу: www.oecd.org

31. Офіційний сайт консалтингової компанії «Влант» (статистика по світовому господарству). Режим доступу: <http://www.vlant-consult.ru/projects/materials/>
32. Сайт регіональної статистики. Режим доступу: www.world-gazetteer.com
33. Країни світу. Режим доступу: www.world-countries.org.ua
34. Країни світу. Режим доступу: www.allcountries.org.ua

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В СВІТІ

Основна література:

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: підруч. - Х.: ХНАМГ, 2010. - 294 с.
2. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навч. Посібник. - 2-е вид., переробл. та допов. - К.: Альтерпрес, 2008. - 354 с.
3. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 2002.- 195 с.

Допоміжна література:

1. Географічні відкриття: пер з фр. / Авт. тексту С.Дерем - К.: Махаон-Україна, 2008. - 128 с.
  2. Григорович-Барський В. Мандри по Святих Місяцях Сходу з 1723 по 1747 рік. - К.: Основи, 2000. - 768 с.
  3. Енциклопедія українознавства: в 11 томах / Під ред. В. Кубійовича / Перевидання в Україні. - Львів: НТШ, 1993-2003.
  4. Зубко А. М. Опис Русі-України західноєвропейськими подорожниками П'єтро Карпіні та Віллемом Рубруком (XIII ст.) // Туристично-краєзнавчі дослідження. - Вип. 1; Ч. 2. - К.: КМ Трейдінг, 1998. - С. 270-280.
  5. Історія України: нове бачення: У 2 т. / Під ред. В.А.Смолія. - К.,1995.
  6. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навчальний посібник. - Чернівці: Книги - XXI, 2011. - 344 с.
  7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. - Чернівці: Книги-XXI, 2003. - 300 с.
  8. Клементс Дж. Зниклий світ: Вікінги. - К.: Махаон-Україна,2008. - 133 с.
  9. Костюк О.М. «Історія туризму та рекреації» - К. : Знання, 2011. - 415 с.
  10. Крип'якевич І. Всесвітня історія: у 3 книгах. - К.: Либідь,1995.
  11. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 424 с.
  12. Про туризм: Закон України від 15.09.95 № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1995.- № 31. - С. 241. - С 705-717.
  13. Сакун Л В. Історичні корені та етапи розвитку туризму в Західній Європі // Проблеми міжнародного туризму: Зб. наук. ст. - К.: ТОВ Час Пік, 1997. - 264 с.
  14. Січинський В. Чужинці про Україну. - К.: Довіра, 1992. - 252 с.
  15. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. - К.: Грамота, 2006. - 264 с.
- «Наука»,1964. - 191 с.

Інформаційні ресурси:

1. www.rada.gov.ua
2. www.vechervkarpatyah.at.ua
3. www.transatlas.com.ua
4. [http:// library.tup.km.ua](http://library.tup.km.ua)

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ»

Основна література

1. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму [Текст] : підручник /В. К. Кіптенко. – К. : Знання, 2010. – 502 с.
2. Любіцева О.О. Методика розробки турів : навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2003. – 104 с.
3. Організація туризму : підручник / І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Покоłodна та ін.; За ред. І. М. Писаревського. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 541 с.
4. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії [Текст] / За ред. проф. І.М. Школи – Чернівці:ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. – 662 с.

Допоміжна література

1. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, № 19—20, № 21—22
2. Про захист прав споживачів: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:www.rada.gov.ua
3. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. [Текст] / Агафонова Л. Г., Агафонова О. Є. – К.: Знання України, 2002.
4. Азарян О. М. Ринок туристичних послуг : моніторинг і розвиток комплексу маркетингу : [монографія / МОН України. ДонДУЕТ] / О. М. Азарян, Н. Л. Жукова. – Донецьк : Вид-во ДонМУ, 2002. – 243 с.
5. Антонюк А. А. Оцінювання ефективності маркетингової діяльності на підприємстві / А. А. Антонюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 3. – С. 5-9.
6. Балабанова Л. В. Маркетинг : [підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп.] / Балабанова Л. В. – К.: Знання Прес, 2004. – 645 с.
7. Бабарицька В. Менеджмент туризму. [Текст] / Бабарицька В., Малиновська О. – К.:“Альтерпрес”, 2004.
8. Байлик С.І., Кравець О.М. Організація анімаційних послуг в туризмі: Навч. посібник. –Харків: ХНАМГ, 2008. – 197 с.
9. Белявцев М. І. Маркетинг : [навчальний посібник] / М. І. Белявцев, Л. М. Іваненко. – К. :Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
10. Близнюк С. В. Маркетинг в Україні : проблеми становлення та розвитку / Близнюк С. В. – К. :ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2003. – 384 с.
11. Гаркавенко С. С. Маркетинг: [підручник] / С. С. Гаркавенко. – К. : Лібра, 2004. – 712 с.
12. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов ; Одес. нац. екон. ун-т. – 2-ге вид., доп. і доопр. – Херсон : Олді-плюс, 2016. – 248 с.
13. Гуменюк М.С. Критерії і показники оцінки ефективності діяльності підприємств ресторанного господарства // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. – Чернівці АНТ Лтд, 2004. – Вип.IV. - с. 339-355.
14. Дорогунцова С. І. Управління сучасним готельним комплексом [навчальний посібник] /С. І. Дорогунцова. - К.: Ліра-К, 2005. – 520 с.
15. Земляков І. С. Основи маркетингу : [навчальний посібник] / І. С. Земляков, І. Б. Рижий, В. І. Савич – К. : Центр навчальної літератури, – 2004. – 352 с.
16. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. [Текст] / В. Ф. Кифяк – Чернівці:Зелена Буковина, 2003. -312с.
17. Кудлай В. Г. Оцінка ефективності управління маркетингом на підприємстві / В. Г. Кудлай //Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 12. – С. 12-17.
18. Кудлай В. Г. Теоретичні аспекти управління маркетингом підприємства /В. Г. Кудлай //Економіка. Фінанси. Право. – 2007. – № 2. – С. 19-28.
19. Липчук. В. В. Маркетинг : Основи теорії та практики. Навчальний посібник [за

- загальною редакцією В. В. Липчука] / Липчук В. В., Дудяк А. П., Бугіль С. Я. – Львів : „Новий світ 2000” : „Магнолія плюс”. – 2003. – 288 с.
20. Любіцева О. О. Організація туризму в Україні : конспект лекцій. [Текст] / Любіцева О. О., Бабарицька В. К., Мельник О. П. – К., 1995.
  21. Мальська М. Планування діяльності туристичних підприємств. [Текст] / М. Мальська, О. Бордун. – К.: «Знання», 2005.
  26. Менеджмент туристичної індустрії: Навч. посібник [Текст] / За ред. проф. І. М. Школи. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. – 662 с.
  27. Мороз Л. А. Маркетинг : [підручник] / Л. А. Мороз., Н. І. Чухрай – Львів : Національний університет „Львівська політехніка” (Інформаційно – видавничий центр „ІНТЕЛЕКТ+” Інституту післядипломної освіти), „Інтелект-Захід”, 2002. – 244 с.
  28. Мостенська Т. Л. Основи маркетингу : [навчальний посібник] – К. : Кондор, 2005. – 240 с.
  29. Мунін Б. Г. Маркетинг туризму : [навчальний посібник] / Б. Г. Мунін, З. І. Тимошенко, Є. В. Самарцев, А. О. Зміюв – К. : Вид-во Європ. ун-ту. – 2006. – 324 с.
  30. Нечаюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес : менеджмент [навчальний посібник] / Нечаюк Л. І., Нечаюк Н. О. – К.: ЦНЛ, 2006. – 348 с.
  31. Павленко А. Ф. Маркетинг : [підручник] / А. Ф. Павленко, А. В. Войчак – К. : КНЕУ, 2003. – 246 с.
  32. Пащук О. В. Маркетинг послуг : Стратегічний підхід : [навчальний посібник] / О. В. Пащук – К. : ВД „Професіонал”, 2005. – 560 с.
  33. Правик Ю. М. Маркетинг туризму : [підручник] / Ю. М. Правик. – К. : Знання, 2008. – 303 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
  34. Роглев Х. Й. Основи готельного менеджменту [навчальний посібник] / Х. Й. Роглев – К.: Кондор, 2005. – 408 с.
  35. Ситник В. Ф. Основи інформаційних систем: Навчальний посібник [Текст] / Ситник В. Ф., Писаревська Т. А., Єршоміна Н. В., Краєва О. С. За ред. Ситника В. Ф. - К.: КНЕУ, 1997. - 252 с.
  36. Теорія і практика маркетингу в Україні : [монографія] / А. Ф. Павленко, А. В. Войчак, В. Я. Кардаш, В. П. Пилипчик та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф., акад. АПН України А. Ф. Павленка. – К. : КНТЕУ, 2005. – 584 с.
  37. Ткаченко Т. І. Управління якістю готельних послуг [монографія] / Ткаченко Т. І., Мельниченко С. В., Новак М. В. - К.: КНТЕУ, 2006. – 234 с.
  38. Туницький Н. О. Системний підхід до організації маркетингу на підприємстві / Н. О. Туницький // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 29-35.
  39. Устименко Л. М. Туризм та його вплив на засади і форми дозвілєвої культури молоді. [Текст] / Устименко Л. М. - К., 1998.
  40. Школа І. М. Туристичний менеджмент. [Текст] / Школа І. М., Григорків В. С., Кифяк В. Ф. – Чернівці : Рута, 2003. – 662 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Основна література:

1. Бутенко О. П. Аналіз ринку ресторанного господарства України та перспективи його розвитку / О. П. Бутенко, І. В. Дядюшкіна // Економічний простір. – 2013. – № 74. – С. 73-81.
2. Вікіпедія : вільна енциклопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>
3. Гаталяк О. М. Ретроспективний аналіз розвитку закладів ресторанного господарства / О. М. Гаталяк, Н. М. Ганич // Вісник Львівського університету. – 2013. – № 43, Ч. 2. – С. 153-161.
4. Даніалі Ф. Дослідження загальних тенденцій ринку ресторанного господарства України / Ф. Даніалі // Економіка промисловості. – 2012. – № 3-4. – С. 29-34
5. Десяткіна І. В. Підходи до організації обліку виготовлення продукції в закладах ресторанного господарства [Електронний ресурс] / І. В. Десяткіна, О.М. Глушук // Міжнародний збірник наукових праць. – № 3 (21), Ч. 1. – Режим доступу : <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/45220/42251>.
6. Дзюба Н. Особливості обліку в закладах ресторанного господарства [Електронний ресурс] / Н. Дзюба // Податки та бухгалтерський облік. – 2007. № 71. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua>.
7. Заклади ресторанного господарства. Класифікація: ДСТУ 4281-2004 зі змінами : [затв. Наказом Держспоживстандарту України від 31.03.2004 р. № 59]. – [Чинний від 01.07.2004 р.]. – К. : Держстандарт України, 2004. – 11 с. – (Національний стандарт України).
8. Іжевський В. В. Економічна суть інноваційної політики підприємств роздрібною торгівлі та ресторанного господарства / В. В. Іжевський // Вісник Львівської комерційної академії. – 2010. – № 33. – Серія економічна. – С. 149-156.
9. Класифікація видів економічної діяльності : ДК 009:2010 : затв. наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457 [Електронний ресурс]. – [Чинний від 01.01.2012 р.]. – К. : Держспоживстандарт України, 2011. – 56 с. – Режим доступу : <http://www.dkpr.gov.ua/info/842>.
10. Корягін М.В. Аспекти законодавчого регулювання організаційно-правових засад діяльності підприємств ресторанного господарства / М.В. Корягін, М.Я. Черній // Вісник Львівської комерційної академії. 2011. – № 35. – С. 184-189.
11. Кравченко О.М. Використання понятійного апарату класифікації діяльності в сфері ресторанного господарства / О.М. Кравченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 10. – С. 74-78.
12. Міценко Н. Г. Сучасні тенденції типізації закладів ресторанного господарства та перспективи їх ефективного функціонування / Н. Г. Міценко, О.О. Лейзерук, В.В. Добоні // Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. – 2014. – №16. – С. 58-63.
13. П'ятницька Г.Т. Ресторанне господарство України: ринкові трансформації, інноваційний розвиток, структурна переорієнтація [Текст] : монографія / Г. Т. П'ятницька. – К. : КНТЕУ, 2007. – 465 с.
14. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
15. Про затвердження Інструкції про Книгу відгуків і пропозицій на підприємствах роздрібною торгівлі та у закладах ресторанного господарства : наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 24.06.1996 р. № 349 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-96>.
16. Про затвердження методичних рекомендацій щодо забезпечення якості та безпеки товарів і послуг підприємств ресторанного господарства : наказ Міністерства економіки України від 22.07.2008 р. № 295 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uazakon.com/documents>.
17. Про затвердження Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002 р. № 219 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02>.
18. Про затвердження Правил роздрібною торгівлі алкогольними напоями : постанова Кабінету Міністрів України від 30.07.1996 р. № 854 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.
19. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1024-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
20. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / О.В. Раєвнева. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.
21. Ресторанне господарство. Терміни та визначення : ДСТУ 3862-99 зі змінами : затв. наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 29.10.2003 р. № 185. – [Чинний від 01.12.2003 р.]. – К. : Держспоживстандарт України, 2004 – 31 с. – (Національний стандарт України).

22. Семенюк Л. В. Основні тенденції розвитку ринку мереж закладів ресторанного господарства, що розташовані на автошляхах України [Електронний ресурс] / Л.В. Семенюк // Ефективна економіка. – 2014. – №11. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>.
23. Семенюк Л. В. Управління доходами закладів ресторанного господарства, що розташовані на автошляхах України / Л. В. Семенюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр. – 2015. – № 1 (111). – С. 137-143.
24. Тарасов І. Ю. Стан та регіональні тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства [Електронний ресурс] / І. Ю. Тарасов, К. П. Каленік // Наука і технологія : Крок в майбутнє. – 2009. – Ч. 1. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/6_NiTSB_2009/Economics/41382.doc.htm.
25. Ткаченко Н.М. Товарні втрати в закладах ресторанного бізнесу: Обліково-правовий аспект / Н. М. Ткаченко, А.Л. Цюцяк // Наукові праці. – 2011. – № 40. – С. 150-156.
26. Ткачова С.С. Ресторанний бізнес: основні етапи становлення та розвитку / С.С. Ткачова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 2. – С. 510-519.
27. Трайно В.М. Тенденції ринку послуг ресторанного господарства / В. М. Трайно // Економічний аналіз. – 2010. – №5. – С. 360-363.

ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Основна література:

Основна література:

1. Байлик С. І. Організація готельного господарства/ С. І. Байлик, І.М. Писаревський; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 329 с.
2. Банько В.К. Будівлі, споруди та обладнання туристських комплексів : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп./ В.К. Банько. – Д. : Акор, 2008. – 328 с.
3. Бойко М.Г. Організація готельного господарства: підручник/ М.Г. Бойко, Л.М.Гопкало. -К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. - 494 с
4. Бойко М. Г. Готельна справа: електронний підручник / М. Г Бойко. – К.: КНТЕУ, 2015.
5. Бойко М., Супрунова Є. Холістичний маркетинг на підприємствах готельного господарства / М. Бойко, Є. Супрунова // Вісник КНТЕУ. – №1. – К. 2013. – С. 55-64.
6. Мальська М. П. Туристичний бізнес : теорія та практика : підручник для ВНЗ / М. П. Мальська, В. В. Худо ; Міністерство освіти і науки України; Львівський національний університет імені Івана Франка. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 365 с.
7. Мальська М.П., Пандяк І.Г., Занько Ю.С. Організація готельного обслуговування: Підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк, Ю. С. Занько. – К. : Знання, 2011. — 366 с.
8. Роглев Х.И. Основи готельного менеджменту: навч. посіб. / Х.И.Роглев. – К. : Кондор, 2005. –408 с.
9. Сокол Т.Г. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах/ Т.Г. Сокол. – К. : Альтерпрес, 2009. – 447 с.
10. Уніфіковані технології готельних послуг: навч. посіб./ за ред. В.К. Федорченка, Л.Г. Лук'янова, Т.Т. Дорошенко, І.М. Мініч. – К. : Вища шк., 2001. – 368 с.
11. Управління сучасним готельним комплексом : навч. посіб./ Г.Б. Мунін, А.О. Змієв, Г.О. Зінов'єв та ін.; за ред. С.І. Дорогунцова. – К. : Ліра-К, 2005. – 520 с.

Допоміжна література:

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Київський ун-т туризму, економіки і права. – К.: Знання України, 2002. – 360 с.
2. Апонін В.В., Олексин І.І., Шутковська Н.О., Футало Т.В. Організація і технологія надання послуг. Навч. посібник за редакцією професора В.В. Апоніна. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 311 с.
3. Банько В.Г. Будівлі, споруди, обладнання туристських комплексів та їх експлуатація / Навчальний посібник. – К. : Центр інформаційних технологій. – 2006. – 292 с.
4. Бакеренко Н. П. Особливості діяльності підприємств готельної індустрії [Електронний ресурс] / Н. П. Бакеренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 168-176. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvnlту_2013_23.15_30.pdf
5. Білик Е.В.Сучасна енциклопедія етикету: 1000 правил і корисних порад. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2005.
6. Бойцова М., Піроженко О. Усе про облік та організацію готельного бізнесу. – Харків : Фактор, 2005. – 232 с.
7. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
8. Довідник нормативних документів у сфері охорони праці, пожежної безпеки, гігієни праці та соціального страхування від нещасних випадків. ПП «РК» «Вектор». – Київ, 2009. – 244 с.
9. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: Навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
10. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV // Нормативно-правові акти України з питань туризму. – К.; Атака, 2004. – С. 3-29.
11. Лук'янова Л.Г., Дорошенко Т.Т., Муніч І.М, Уніфіковані технології готельних послуг/ За ред. проф. В.К. Федорченка. – К.: Вища школа, 2001. – 237 с.
12. Нечаюк Л.І., Нечаюк Н.Н. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 346 с.
13. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. осіб.-2-е вид., перероб. І доп. – К.: Знання, 2006.
14. Роглев Х.И. Основи готельного менеджменту: Навч.посіб. – К. : Кондор, 2005. – 408 с.
15. Роглев Х.Й., Маркелов В.М. Організація обслуговування в готельних комплексах. – К.: КУТЕП, 2004. – 174 с.
16. Ткаченко Т.І., Гаврилюк С.П. Економіка готельного господарства і туризму / Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2005. – 179 с.

17. Уніфіковані технології готельних послуг: Навч. посібник / За ред. В.К.Федорченко. – К.: Вища шк., 2001. – 327 с.
18. Управління сучасним готельним комплексом: Навч. посіб./ За ред. члена-кор. НАН України, д.е.н. проф. Дорогунцова СІ. – К.: Ліра-К, 2005. – 520 с.
19. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. – К.: Вища школа, 2002. – 195 с.
20. Цивільний кодекс України: Офіційний текст/ Міністерство юстиції України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 464 с.
21. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. – К.: Атака, 2006.
22. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: Підручник.-3-є вид., перероб. і доп. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002.

Інформаційні ресурси

1. Всі гостелі України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [Http://www.all-hotels.com.ua](http://www.all-hotels.com.ua)
2. Гостелі України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [Http://www.ukrhotels.net](http://www.ukrhotels.net)
3. Сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Сайт Державного агентства розвитку туризму і курортів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua>
5. Tourism Highligts. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unwto.org>

МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМІ

Базова література:

1. Забалдіна Ю. Б. Маркетинг туристичного підприємства: Навчальний посібник. – К.: МузичнаУкраїна, 2002. – 196 с.
2. Мунін Г. Б., Тимошенко З. І., Самарцев Є. В., Змійов А. О. Маркетинг туризму: Навч. Посібник. – Ч.І. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с.
3. Мунін Г. Б., Тимошенко З. І., Самарцев Є. В., Змійов А. О. Маркетингу туризму: Навч. Посібник. –Ч. II. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 427 с.

Додаткова література:

1. Барчуков І.С., Нестеров А.А., Нестеров Є.В. Туризм: організація, управління, маркетинг. СПб.,2005.
2. Бриггс З. Маркетинг у туризмі. Київ, 2005.
3. Герасимчук В.Г. Маркетинг: теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Вища шк.,1994. – 327 с.
4. Косенков С. І. Маркетингові дослідження. – К.: Скарби, 2004. – 464 с.
2003. – 1063с.

Ресурси мережі Internet:

1. <http://www.tourism.gov.ua/> - сайт Державної туристичної Адміністрації.
2. <http://tourinform.org.ua/> сайт з інформацією про туризм Закарпаття

